

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2022

GEORGE BAUMGARTNER

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra kriminální policie

Finanční šetření

Diplomová práce

Financial Investigation

Master thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

Ing. Vratislav DVOŘÁK, Ph.D.

AUTOR PRÁCE

Bc. George BAUMGARTNER

PRAHA
2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze, dne 29. 8. 2022

Bc. George BAUMGARTNER

ANOTACE

Tato diplomová práce se zabývá problematikou finančního šetření v České republice. Vymezuje samotný pojem finančního šetření, stejně jako další pojmy bezprostředně s ním související – nástroj a výnos z trestné činnosti. Jsou zde představeny nejpodstatnější vnitrostátní a mezinárodní právní předpisy. Rozpracování a popis procesu finančního šetření je zaměřeno především z pohledu policejního orgánu, za využití názorných příkladů pro lepší objasnění tématu. V závěrečné části se předložená práce zabývá vybranými metodami legalizace a následného zakrývání výnosů z trestné činnosti, k čemuž jsou řešena navrhovaná opatření ke zlepšení současné situace. Praktická část práce se zabývá zmapováním české a zahraniční situace v oblasti finančního šetření.

KLÍČOVÁ SLOVA

finanční šetření * právní úprava * trestní právo * nástroj a výnos z trestné činnosti
* finanční šetření v praxi * vybrané metody zakrývání finančních prostředků *
srovnání českého a zahraničního prostředí

ANNOTATION

This master thesis deals with the issue of financial investigation in the Czech Republic. It defines the very concept of financial investigation, as well as other terms directly related to it – instrument and proceeds of crime. The most important national and international legislation is presented here. The elaboration and description of the financial investigation process is focused primarily from the point of view of the police authority, using illustrative examples to better clarify the topic. The final part of the thesis presents selected methods of legalization and subsequent concealment of proceeds of crime, for which the proposed measures to improve the current situation are addressed. The practical part of the thesis deals with the mapping of the Czech and foreign situation in the field of financial investigation.

KEYWORDS

financial investigation * legal regulation * criminal law * instrument and proceeds of crime * financial investigation in practice * selected methods of concealing funds * comparison of the Czech and foreign environment

Obsah

1	Úvod.....	1
2	Teoretické vymezení pojmu finančního šetření	4
3	Právní úprava a vybrané pojmy	7
3.1	Mezinárodní právní předpisy	7
3.2	Vnitrostátní právní předpisy.....	10
3.2.1	Závazný pokyn policejního prezidenta	11
3.2.2	Zákon o Policii České republiky	11
3.2.3	Trestní zákoník.....	12
3.2.4	Trestní řád.....	13
3.2.5	Další právní předpisy	15
3.3	Vybrané pojmy v oblasti zajišťování majetkových hodnot	16
3.3.1	Nástroj a výnos TČ.....	16
3.3.2	Náhradní hodnota	20
3.3.3	Zájmová osoba.....	20
3.3.4	Zájmový majetek.....	20
4	Finanční šetření v praxi	21
4.1	Přípravná fáze	21
4.1.1	Lustrace	23
4.1.2	Administrativní šetření.....	26
4.1.3	Operativní šetření.....	28
4.1.4	Získávání informací ze zahraničí.....	30
4.2	Zajišťovací fáze	31
4.3	Závěrečná fáze.....	33
4.4	Správa zajištěného majetku	34
4.4.1	CENZA	34

5	Vybrané metody legalizace a zakrývání výnosů z trestné činnosti.....	36
5.1	Zneužití zcizené či falešné identity a nastrčených osob	36
5.2	Využití zahraničního prostředí	38
5.3	Virtuální měna	39
5.4	Vishing, spoofing	40
6	Srovnání finančního šetření v českém a zahraničním prostředí a návrhy na zlepšení v oblasti finančního šetření.....	42
7	Závěr	49
8	Seznam použité literatury	52
9	Seznam příloh	57
10	Přílohy práce	58

1 Úvod

Žijeme v době, ve které kyberprostor a s tím spojený neustálý vývoj nových technologií mají významný vliv na náš život. Není tomu ani jinak u kriminality, která se díky moderním technologiím stává sofistikovanější a hůře detekovaná. V souvislosti s kriminalitou nás v dnešní době často provází pojmy jako korupce a praní špinavých peněz, kdy ve zpravodajství můžeme registrovat tato témata, která jsou ve většině případů spojena s dalšími trestnými činy, jako výroba a distribuce drog, podvody, krádeže a další. Můžeme konstatovat, že v určité míře je praním špinavých peněz postižen každý stát na světě, přičemž spáchané škody dosahují nepředstavitelných částek.

K problematice špinavých peněz v České republice dne 15. září 2020 vydal server www.investigace.cz článek, ve kterém uvádí „V Česku se ve velkém perou peníze. Do finančního systému to přináší zvýšené riziko, nestabilitu, zesílený dohled mezinárodních finančních institucí i nedůvěru vůči české koruně. Pokud s tím kompetentní české orgány nezačnou něco dělat, může nastat podobná bankovní krize jako koncem 90. let. „Nemám pro to žádný přímý důkaz, ale různí bankéři mě bohužel mimo záznam upozorňují, že se to (praní peněz, pozn. red) opravdu děje. Mají za to, že příliv špinavých peněz je způsobený zvýšeným finančním dohledem v Pobaltí. To nutí lidi, kteří tam perou peníze, rozhlédnout se někde jinde,“ tvrdí o situaci v Česku Graham Barrow, bývalý bankéř a světově uznávaný odborník na prevenci praní peněz. To, že Česká republika má s praním peněz dlouhodobý problém, dokládají i další skutečnosti. Česko prominentně figuruje v takzvaných laundromatech neboli velkých kauzách, jež se týkají právě masivního praní peněz. Investigace.cz tyto kauzy mapovala pro mezinárodní síť investigativních novinářů OCCRP (Organized Crime and Corruption Reporting Project). Finanční schéma těchto „praček na peníze“ často zahrnovalo ruský nebo ázerbájdžánský státní rozpočet jako zdroj nelegálních peněz, řetězec offshorových firem a účet v některém z českých finančních ústavů.“¹

¹ Investigace.cz: Česko se stává evropským centrem praní peněz [online]. [cit. 13. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.investigace.cz/cesko-se-stava-evropskym-centrem-prani-penez/>

Česká republika, stejně jako většina států na světě vnímá boj proti kriminalitě jako jeden z primárních úkolů, s cílem dosáhnout minimálně stagnace růstu kriminality, v ideálním případě jejího poklesu. K tomu jsou využívány státní i nestátní instituce, zákonné předpisy a zásady uplatňované v rámci trestní politiky. Nejvýznamnější zásadou, o kterou se opírá finanční šetření, je „zločin se nesmí vyplácet“. Tato zásada je hlavní filozofií procesu finančního šetření, jehož cílem je stanovení okruhu zájmových osob a jejich majetkového profilu, za účelem následného zajištění majetku v trestním řízení. Finanční šetření tak lze kvalifikovat jako moderní způsob prevence kriminality a trestní politiky státu.

Tato diplomová práce je vypracovávána v době, kdy se celý svět potýká s důsledky pandemie COVID-19, fyzické i právnické osoby, stejně jako stát, se dostávají do finančních problémů. Z důvodů různých restrikcí souvisejících s omezením provozu podniků ve všech oblastech života se lidé soustředí na internetový prostor a přechází tak na bezhotovostní platební styky. Z důvodu nejistoty a nedůvěry ve stát a státní instituce se tak snaží ochránit své finance a náležitě je zúročit, a proto vkládají důvěru v investice do různých komodit, včetně stále nového trendu - virtuálních měn. To vše jen podtrhuje význam aktuálnosti odhalování praní špinavých peněz, čímž taktéž nabývá na svém významu finanční šetření.

Diplomová práce, jak ze samotného názvu vyplývá, se věnuje tématu finančního šetření. Motivem k jeho výběru je mé současné zařazení na Službě kriminální policie a vyšetřování, kde se mimo jiné věnuji této problematice. Cítím, že se jedná o aktuální problematiku, jejíž role bude v budoucnosti jen a jen významnější, nicméně paradoxně nemá jednoznačné zákonné vymezení a celá řada policistů tápe, co vše si pod samotným pojmem finanční šetření vůbec představit a co vše lze pod proces finančního šetření zahrnout. Cílem je sepsat práci, po jejímž přečtení by člověk měl být schopen porozumět finančnímu šetření a v konečném výsledku ho i provést. S ohledem na mé pracovní zařazení bude práce zaměřena na pohled policejního orgánu, který toto šetření v rámci trestního řízení provádí a bude se snažit upozornit na úskalí, se kterými se policejní orgán setkává. Závěr práce bude věnován analýze právních předpisů

vybraných států a následné srovnání s českým právním prostředím. Taktéž budou navržena možná zlepšení zefektivňující proces finančního šetření.

2 Teoretické vymezení pojmu finančního šetření

Při snaze o definování pojmu finanční šetření je třeba uvést, že samotný pojem není obsažen v trestním právu a nenalezneme jej tak v zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen jako „trestní zákoník“), ani v zákoně č. 141/1961 Sb., zákon o trestním řízení soudním (dále jen jako „trestní řád“), potažmo v zákoně č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, a jeho provádění tak není pro orgány činné v trestním řízení nijak závazné. Nicméně se jedná o pojem běžně používaný a vycházející z policejní praxe. Vzhledem k absenci taxativního vymezení pojmu finanční šetření je třeba vycházet ze skutečnosti, že finanční šetření je prováděno výhradně policejním orgánem, který je mimo jiné vázán interními závaznými pokyny. Takovýmto stěžejním právním předpisem upravující finanční šetření je **závazný pokyn policejního prezidenta č. 174 ze dne 12. září 2011, k provádění finančního šetření v trestním řízení**, na který bude v této práci často odkazováno.

Příslušný pokyn policejního prezidenta jej charakterizuje jako proces vyhledávání, dokumentace a zajišťování výnosů z trestné činnosti nebo zajišťování náhradní hodnoty a vyhotovení majetkového profilu osoby či osob pro účely zajištěné výkonu majetkových trestních sankcí nebo zajištění nároku poškozeného v trestním řízení a následující úkony spojené se správou takto zajištěného majetku.² Cílem finančního šetření je vedle vytvoření majetkového profilu osoby především získání podkladů pro uložení individuálního trestu pro pachatele v konkrétním případě tak, aby bylo možné dosáhnout efektivní náhrady škody. Budeme-li vycházet z principu „trestná činnost se nesmí vyplácet“, pak je zřejmé, že ukládání majetkových trestů je daleko efektivnější, než tresty spojené bezprostředně s osobou pachatele. Pro stát a státní rozpočet je tak výhodnější využívat jiné druhy trestů za současného uložení majetkové sankce na místo ukládání nákladného výkonu trestu odnětí svobody. Pro lepší představu, jak podstatný je a v budoucnu může být význam finančního šetření, si uvedme následující příklad.

² Závazný pokyn policejního prezidenta č. 174 ze dne 12. září 2011, k provádění finančního šetření v trestním řízení, čl. 2

Pachatel trestného činu způsobil škodu 10 milionů korun českých, za což byl odsouzen k šesti letům výkonu trestu odnětí svobody. Jak ve své diplomové práci Bc. Tomáš Habrman³ uvádí, průměrná výše celkového denního výdaje na jednoho vězně se v roce 2019 pohybovala ve výši 51 492 Kč. Vezmeme-li pro názornou ukázkou a výpočet měsíčního výdaje na jednoho vězně částku 1 500 Kč za den a časový úsek třiceti dní, výsledkem jsou výdaje ve výši 45 000 Kč za jednoho vězně na měsíc. To znamená, že roční výdaje na jednoho vězně dosahují částky 540 000,- Kč. Při výkonu trestu odnětí svobody ve výši šesti let dosahují výdaje za takový trest 3 240 000 Kč. Sečteme-li pachatelem způsobenou škodu a náklady spojené s výkonem trestu, výsledná částka převyšuje hranici 13 milionů korun českých. V případě, že by se orgány činné v trestním řízení zaměřili na majetek pachatele a podařilo by se zajistit nějaké majetkové hodnoty, řekněme ve výši poloviny způsobené škody, v tomto případě 5 milionů korun českých, spolu i s kratším trestem odnětí svobody by došlo ke snížení materiálních důsledků trestné činnosti pachatele značnou měrou, v konečném výsledku můžeme konstatovat, že by se celková „způsobená škoda“ snížila až o polovinu.

Významnou roli v oblasti odškodňování obětí trestných činů prostřednictvím uložení majetkových trestních sankcí přináší **zákon č. 59/2017 Sb., o použití peněžních prostředků z majetkových trestních sankcí uložených v trestním řízení a o změně některých zákonů**. V souvislosti s jeho účinností dochází k úpravě trestního řádu, kdy za škodu je považováno i dlužné výživné. Tato změna zvyšuje význam finančního šetření a rozšiřuje jeho roli i u méně závažných trestných činů jako je zanedbání povinné výživy dle § 196 trestního zákoníku, kdy může oprávněný získat alespoň část dlužného výživného v případě, že by byl zajištěn majetek pachatele. Z uvedeného vyplývá, že by bylo chybou se domnívat a přistupovat k finančnímu šetření tak, že se jedná o výsadu závažné trestné činnosti, zejména té hospodářské, ale naopak je žádoucí, aby podmínky pro uložení majetkového trestu byly vytvářeny a finanční šetření

³ HABRMAN, Tomáš. Financování vězeňské služby v ČR. Praha [online]. 2021. Diplomová práce. Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta financí a účetnictví, Katedra veřejných financí. Vedoucí práce doc. Ing. Alena Maaytová, Ph.D. str. 31. [cit. 13. 8. 2022]. Dostupné z: https://vskp.vse.cz/82325_financovani-vezenske-sluzby-v-cr

realizováno i u majetkových trestných činů, samozřejmě, lze-li předpokládat zajištění majetku pachatele.

Finanční šetření bylo definováno i na mezinárodní úrovni **Finančním akčním výborem** (dále jen „**FATF**“), který tak učinil v dokumentu „Mezinárodní standardy v boji proti praní peněz, financování terorismu a proliferační – doporučení FATF, aktualizovaný v říjnu 2020.

Podle tohoto dokumentu finanční šetření *znamená vyšetřování finančních záležitostí týkajících se trestné činnosti s cílem:*

- *určit rozsah kriminálních sítí a/nebo rozsah trestné činnosti;*
- *odhalit a vyhledat výnosy z trestné činnosti, finanční prostředky teroristů nebo jiná aktiva, které by mohly být zkonfiskovány; a*
- *zajistit důkazy využitelné v trestním řízení.⁴*

FATF je mezinárodní vládní organizací, která má celosvětový vliv na vytváření standardů a hodnocení jurisdikcí v oblasti boje proti praní špinavých peněz a financování terorismu. Přestože Česká republika není, stejně jako ostatní nové členské státy Evropské unie, jejím členem, je vázána k dodržování FATF standardů. Dochází tak na základě členského uskupení tzv. výboru Moneyval při Radě Evropy.⁵

Pojmu finančního šetření se v odborné literatuře věnují Dr. Ján Šugár, CSc. a Mgr. Pavel Málek, které ho v publikaci Výnosy z trestné činnosti (Policejní akademie České republiky v Praze, Praha 2010) definují jako složitý a časově náročný proces vyhledávání výnosů z trestné činnosti, vyžadující širokou škálu znalostí a vědomostí, jehož cílem je nalezení majetku získaného pachatelem z trestné činnosti, který nejrůznějšími způsoby ukrývá.⁶

⁴ FATF. Mezinárodní standardy v boji proti praní peněz, financování terorismu a proliferace. Doporučení FATF. [online]. Říjen 2020. str. 102. [cit. 13. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.financnianalytickyrad.cz/files/doporučení-fatf-aktualní-k-říjnu-2020-cz.pdf>

⁵ Mezinárodní spolupráce a instituce. FATF. Ministerstvo financí České republiky. [online]. [cit. 13. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/archiv/agenda-financniho-analytickeho-utvaru/mezinarodni-spoluprace-a-instituce>

⁶ DVORÁK, Vratislav et al. Výnosy z trestné činnosti. Vyd. Policejní akademie České republiky v Praze, Praha 2010., str. 146

3 Právní úprava a vybrané pojmy

Jak již bylo uvedeno při vymezení pojmu „finanční šetření“, jedním ze zásadních nedostatků této oblasti je skutečnost, že nemá své samostatné právní zakotvení v právních předpisech. Proces finančního šetření nicméně využívá celou řadu jiných právních předpisů, ať už se jedná o ty mezinárodní, či vnitrostátní. V této kapitole budou představeny zákonné předpisy, z nichž finanční šetření vychází a které využívá, a taktéž nejpodstatnější pojmy v oblasti zajišťování majetkových hodnot, které budou podrobněji popsány.

3.1 Mezinárodní právní předpisy

Vzhledem k tomu, že jedním z primárních účelů finančního šetření je zjištění majetkového profilu zájmového subjektu, přičemž v současné době trestná činnost čím dál častěji přesahuje hranice České republiky, je třeba uvést základní mezinárodní předpisy.

Jedním z nich je **Rozhodnutí Rady Evropské unie 2007/845/SVV ze dne 6. prosince 2007, o spolupráci mezi úřady pro vyhledávání majetku z trestné činnosti v jednotlivých členských státech v oblasti vysledování a identifikace výnosů z trestné činnosti nebo jiného majetku v souvislosti s trestnou činností**. Tento právní předpis zavazuje členské státy Evropské unie zřídit nebo určit Úřad pro vyhledávání majetku z trestné činnosti, tzv. Asset Recovery Office (zkráceně ARO). Spolupráce s ostatní zeměmi probíhá prostřednictvím výměny informací a metodických postupů.⁷

Rozhodnutí Evropské unie doplňuje tzv. síť **CARIN** (Camden Asset Recovery Inter-Agency Network), která byla zřízena Rakouskem, Belgií, Německem, Irskem, Nizozemím a Spojeným královstvím v Haagu v roce 2004. Síť CARIN představuje rozsáhlou síť policistů a státních zástupců, jejímž cílem je zlepšit vzájemné znalosti v oblasti metod a postupů v oblasti zahraniční identifikace, zmrazení, zajištění a konfiskace výnosů z trestné činnosti. Tato síť poskytuje právní základ pro výměnu informací mezi úřady pro vyhledávání majetku

⁷ ŠUGÁR, Ján a kol. *Certifikovaná metodika finančního šetření pro Policii České republiky*. [online]. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2015. [cit. 15. 8. 2022]. ISBN: 978-80-7408-125-5. Dostupné z: https://is.vsfs.cz/repo/5209/Nmet_Certifikovana_metodika.pdf, str. 56

z trestné činnosti všech členských států.⁸ CARIN má v současné době 54 registrovaných členských jurisdikcí, včetně 28 členských států Evropské unie a devíti mezinárodních organizací. Je také napojena na dalších pět regionálních meziagenturních sítí pro obnovu majetku po celém světě (tzv. ARIN). Oblast sítě CARIN je po bližším zkoumání značně rozsáhlá, pro úplnost a kompletnost v této práci je třeba zmínit, že další cenné informace, kontakty, metodické postupy a mnoho dalšího je možné nalézt na webových stránkách <https://www.carin.network/>.⁹

Dalším právním předpisem upravující oblast finančního šetření je **rámcové rozhodnutí Rady 2006/960/SVV ze dne 18. prosince 2006 o zjednodušení výměny operativních a jiných informací mezi donucovacími orgány členských států Evropské unie**, které upravuje lhůty, způsob, ale i jazyk, pro poskytování a předávání operativních informací.¹⁰

Významným počinem v oblasti mezinárodní spolupráce při zajišťování majetku je přijetí **směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/42/EU ze dne 3. dubna 2014, o zajišťování a konfiskaci nástrojů a výnosů z trestné činnosti v Evropské unii**. Obsahem této směrnice je i rozšíření konfiskace, kterou původně obsahuje **rámcové rozhodnutí Rady 2005/212/SVV ze dne 24. února 2005 o konfiskaci výnosů a majetku z trestné činnosti a nástrojů trestné činnosti**.¹¹ Toto rozhodnutí stanovuje tři různé skupiny minimálních požadavků pro konfiskaci majetku, a to dle článku 3, bod 2. následovně:

⁸ ŠUGÁR, Ján a kol. *Finanční šetření v trestním řízení*. 1. vydání, Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2015. Edice EUPRESS. ISBN 978-80-7408-121-7, str. 47

⁹ Meziagenturní síť Camden Asset Recovery [online]. [cit. 15. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.carin.network/>

¹⁰ ŠUGÁR, Ján a kol. *Finanční šetření v trestním řízení*. 1. vydání, Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2015. Edice EUPRESS. ISBN 978-80-7408-121-7, str. 48

¹¹ ŠUGÁR, Ján a kol. *Finanční šetření v trestním řízení*. 1. vydání, Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2015. Edice EUPRESS. ISBN 978-80-7408-121-7, str. 48

a) je-li vnitrostátní soud na základě konkrétních skutečností plně přesvědčen, že předmětný majetek pochází z trestné činnosti odsouzené osoby spáchané v době před odsouzením za trestný čin podle odstavce 1, kterou tento soud považuje za přiměřenou okolnostem daného případu, nebo

b) je-li vnitrostátní soud na základě konkrétních skutečností plně přesvědčen, že předmětný majetek pochází z podobné trestné činnosti odsouzené osoby spáchané v době před odsouzením za trestný čin podle odstavce 1 tohoto článku, kterou tento soud považuje za přiměřenou okolnostem daného případu, nebo

c) je-li zjištěno, že hodnota majetku není úměrná legálnímu příjmu odsouzené osoby, a vnitrostátní soud je na základě konkrétních skutečností plně přesvědčen, že předmětný majetek pochází z trestné činnosti odsouzené osoby.¹²

V úředním věstníku Evropské unie byla dne 5. června 2015 publikována nová evropská legislativa týkající se praní špinavých peněz, která posiluje pravidla v boji proti praní špinavých peněz a snaží se tak přiblížit mezinárodním standardům Finančního akčního výboru FATF. Konkrétně se jedná o

- „nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/847 ze dne 20. května 2015, o informacích doprovázejících převody peněžních prostředků a o zrušení nařízení (ES) č. 1781/2006
- „směrnici Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849 ze dne 20. května 2015, o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES“.¹³

¹² Rámcové rozhodnutí rady 2005/212/SVV, o konfiskaci výnosů a majetku z trestné činnosti a nástrojů trestné činnosti, ve znění k 24. 2. 2005, článek 3, bod 2.

¹³ INDRUCHOVÁ, Eva. Nová směrnice o předcházení využívání finančního systému k praní špinavých peněz [online]. 15. 12. 2015. [cit. 15. 8. 2022]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/nova-smernice-o-predchazeni-vyuzivani-financniho-systemu-k-prani-spinavych-penez?browser=full>

Nové nařízení stanovuje pravidla pro informace o subjektech provádějící finanční transakci v jakékoliv měně za podmínky, že alespoň jeden z poskytovatelů takové platební transakce je usazen v Evropské unii.¹⁴

Nová směrnice si klade za cíl předcházet využívání finančního systému Evropské unie k praní špinavých peněz a financování terorismu a zavádí proces hloubkové kontroly klienta, včetně oznamovací povinnosti pro povinné osoby. Nová legislativa nové, oproti dřívější směrnici, rozšiřuje definici trestné činnosti, kam zahrnuje i daňové trestné činy. Taktéž se věnuje oblasti týkající se informací o skutečných majitelích, kdy předešlá směrnice pro splnění kritéria vlastnictví považovala za dostatečný podíl 25 % plus jednu akcii, nová směrnice toto považuje již za pouhý indikátor. K tomuto stanovuje členským státům, aby zajistily, že informace o skutečném vlastnictví právnických osob budou uchovávány v centrálním registru mimo danou společnost, k čemuž mohou využít centrální databáze, obchodní rejstřík nebo jiný centrální registr. Posledním významným okruhem, který nová legislativa upravuje je snížení limitu hotovostních plateb. Dle předchozí směrnice byla hranice 15 000 EUR nebo vyšší, nově je tento limit snížen na 10 000 EUR. Navíc je definice zpřísněna, jelikož zahrnuje nejen platby, které jsou prováděny, ale i platby, které jsou přijímány.¹⁵

3.2 Vnitrostátní právní předpisy

Jak bylo v úvodu této práce nastíněno, finanční šetření zde bude zpracováno zejména z pohledu policejního orgánu a nejinak tomu bude i v této kapitole. Budou zde představeny základní právní předpisy, podle nichž policejní orgán postupuje a ze kterých při své činnosti v oblasti finančního šetření vychází. Zmíněny zde budou i právní předpisy, které již byly v krátkosti představeny,

¹⁴ INDRUCHOVÁ, Eva. Nová směrnice o předcházení využívání finančního systému k praní špinavých peněz [online]. 15. 12. 2015. [cit. 15. 8. 2022]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/nova-smernice-o-predchazeni-vyuzivani-financniho-systemu-k-prani-spinavych-penez?browser=full>

¹⁵ INDRUCHOVÁ, Eva. Nová směrnice o předcházení využívání finančního systému k praní špinavých peněz [online]. 15. 12. 2015. [cit. 15. 8. 2022]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/nova-smernice-o-predchazeni-vyuzivani-financniho-systemu-k-prani-spinavych-penez?browser=full>

nicméně pro komplexnost této kapitoly je bude jistě vhodné znovu připomenout a trochu podrobněji se jim věnovat.

3.2.1 Závazný pokyn policejního prezidenta

Postup policejního orgánu souvisejícího s finančním šetřením upravuje **Závazný pokyn policejního prezidenta č. 174 ze dne 12. září 2011, k provádění finančního šetření v trestním řízení**. Jak tento pokyn vymezuje samotný pojem finanční šetření, bylo vysvětleno v 2. kapitole této práce. Závazný pokyn stanovuje, že hlavním gestorem této problematiky je metodické pracoviště Národní centrály proti organizovanému zločinu. Systém finančního šetření je založen na fungování specializovaných pracovišť, vedle Národní centrály proti organizovanému zločinu – odboru výnosů a praní peněz, je to Národní protidrogová centrála a pracoviště krajských ředitelství policie. Jak je možné dovodit, vzhledem k tomu, že se jedná de facto o jediný právní předpis upravující výhradně finanční šetření jako takové, nalezneme v něm veškeré náležitosti finančního šetření, kdo jej provádí, za jakých podmínek, za jakým účelem a mnoho dalšího. V této práci bude tento závazný pokyn hojně využíván a bude tak na něj často odkazováno.

3.2.2 Zákon o Policii České republiky

Finanční šetření, i přestože není výslovně trestním zákoníkem či trestním řádem upraveno, je součástí trestního řízení. Policejní orgán tak postupuje v souladu s těmito právními předpisy. V období před zahájením úkonů trestního řízení však nelze aplikovat ustanovení plynoucí z trestního zákoníku či řádu, proto policejní orgán využívá oprávnění ze **zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky**. Konkrétně policista využívá oprávnění dle § 69, který mu umožňuje z vlastní iniciativy či na základě podnětu od osoby či orgánu, za účelem získání poznatků o trestné činnosti, vyhledávat, odhalovat a je-li to třeba i dokumentovat skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin. K tomu může využívat podpůrné operativně pátrací prostředky, kterými jsou dle § 72 informátor, krycí prostředky, zabezpečovací technika a zvláštní finanční prostředky.¹⁶

¹⁶ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, v posledním znění, § 69 a § 72

Zákon o Policii ČR stanovuje policistovi mnoho dalších oprávnění a prostředků, mezi ty nejvýznamnější patří postup podle § 61 – podání vysvětlení od osob, § 62 – pořizování záznamu, § 63 – prokázání totožnosti, § 66 – získávání informací z evidencí, § 68 – pátrání po osobách a věcech. Ve vymezených případech může útvar policie, jehož úkolem je boj s terorismem, v souladu s § 71 a § 71a získávat i údaje týkající se bankovního tajemství či od správce daně, přičemž poskytnutí informací podle těchto ustanovení není porušením povinnosti mlčenlivosti.¹⁷

3.2.3 Trestní zákoník

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, stanovuje hmotně právní základy finančního šetření. Ve vztahu k finančnímu šetření si uvedeme nejpodstatnější ustanovení tohoto zákona související s primárním účelem finančního šetření, tj. vyhledání a následná konfiskace majetku subjektu.

Jedná se o propadnutí majetku dle § 66, peněžitý trest dle § 67, výměra peněžitého trestu dle § 68, propadnutí věci dle § 70, propadnutí náhradní hodnoty dle § 71, samostatný trest propadnutí věci dle § 72. Ustanovení § 101 definuje zabránění věci, konkrétně „*nebyl-li uložen trest propadnutí věci uvedené v § 70, může soud uložit, že se taková věc zabírá*“¹⁸. Ustanovení § 102 definuje zabránění náhradní hodnoty, a § 102a zabránění části majetku.

Trestní zákoník prochází v poslední době častými novelizacemi. V souvislosti s finančním šetřením stojí za zmínku zákon č. 287/2018 Sb., kterým se mění trestní zákoník, s účinností od 1. února 2019. Tato novela přináší vymezení pojmů nástroj a výnos z trestné činnosti, jimiž se budeme zabývat v další části kapitoly 3. Významným je taktéž rozšíření skutkových podstat trestných činů „Legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 216“ a „Legalizace výnosů

¹⁷ ŠUGÁR, Ján a kol. Finanční šetření v trestním řízení. 1. vydání, Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2015. Edice EUPRESS. ISBN 978-80-7408-121-7, str. 19

¹⁸ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 101

z trestné činnosti z nedbalosti podle § 217, čímž došlo ke zrušení trestných činů „Podílnictví podle § 214“ a „Podílnictví z nedbalosti podle § 215“.¹⁹

Další novelou, která si zde zaslouží uvést, a která měla a má vliv nejen na činnost policejního orgánu, je novela publikovaná jako zákon č. 333/2020 Sb., kterým se mění trestní zákoník, s účinností od 1. října 2020. Tato novela mění výkladové ustanovení § 138, kde jsou definovány hranice způsobené škody. Zjednodušeně řečeno, oproti předchozí právní úpravě, dochází ke zdvojnásobení stávající hranice výše každé ze škod.²⁰

3.2.4 Trestní řád

Vedle zmíněného závazného pokynu policejního prezidenta je stěžejním právním předpisem upravující činnost policejního orgánu v procesním stádiu trestního řízení je zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů. Hovoříme-li o finančním šetření, musíme vycházet z ustanovení upravující obecně proces šetření. Trestní řád definuje trestní řízení, resp. i proces před trestním řízením jako takovým, třemi fázemi.

První fází je **šetření** definované § 158 odst. 1, kde je vymezeno oprávnění policejního orgánu provádět úkony směřující k odhalení skutečností, zda byl či nebyl spáchán trestný čin.

Druhou fází je tzv. **prověřování**, které je započato zahájením úkonů trestního řízení dle § 158 odst. 3, k čemuž policejní orgán sepíše záznam, kde uvádí skutkové okolnosti, pro které řízení zahajuje a způsob, jakým se o nich dozvěděl.

Třetí fází je tzv. **vyšetřování**, které se zahajuje vydáním usnesení o zahájení trestního stíhání dle § 160 odst. 1 proti konkrétní osobě či osobám, za splnění veškerých náležitostí uvedených v tomto ustanovení.

Významná ustanovení uplatňovaná v oblasti zajišťování majetkových hodnot jsou trestním řádem vymezena ve čtvrtém oddíle „Zajištění věcí důležitých

¹⁹ *BKCH-advokati.cz: Změna trestního zákoníku, účinnost od 1. 2. 2019* [online]. [cit. 16. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.bkch-advokati.cz/zmena-trestniho-zakoniku-ucinnost-od-1-2-2019/>

²⁰ *pravni prostor.cz: Hranice škody se v trestněprávních kauzách zvyšuje na dvojnásobek* [online]. [cit. 16. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.pravni-prostor.cz/clanky/trestni-pravo/hranice-skody-se-v-trestnepravnich-kauzach-zvysuje-na-dvojnasopek>

pro trestní řízení“. V tomto oddíle je v ustanovení § 77b odst. 1 vymezeno, že věcí důležitou pro trestní řízení je věc, která:

- a) může sloužit pro důkazní účely,*
- b) je nástrojem trestné činnosti,*
- c) je výnosem z trestné činnosti, nebo*
- d) je náhradní hodnotou za věc uvedenou v písmenech b) a c).²¹*

Věci pro důkazní účely se zajišťují za užití ustanovení § 78, kde je stanovena povinnost k předložení nebo vydání věci na výzvu policejního orgánu, a § 79, kde je stanoveno odnětí věci, ke kterému policejní orgán přistupuje v případě nevyhovění na výzvu dle § 78, a to po předchozím souhlasu dozorcího státního zástupce. V případě žádosti o vrácení věci o ní rozhoduje policejní orgán, pro tomuto rozhodnutí je přístupná stížnost, o které rozhoduje opět dozorcí státní zástupce.

Zajištění nástrojů a výnosů z trestné činnosti je vymezeno ustanovením § 79a, o kterém rozhoduje policejní orgán po předchozím souhlasu státního zástupce, ve výjimečných případech, nesnese-li věc odkladu, tak lze učinit bez jeho souhlasu, ovšem ten je třeba vyžádat do 48 hod. od rozhodnutí.

Zajištění náhradní hodnoty je vymezeno v ustanovení § 79g, k čemuž dochází při zajištění legálního majetku osoby, kdy věc nelze považovat za nástroj trestné činnosti, ani výnos z trestné činnosti.

Zajištění za účelem výkonu majetkových trestních sankcí a nároku poškozeného dochází za užití následujících ustanovení: zajištění výkonu peněžitého trestu dle § 344, zajištění výkonu trestu propadnutí majetku dle § 347, výkon zabránění části majetku dle § 358b a zajištění nároku poškozeného dle § 47.

Procesní úkon, který se uplatňuje v rámci trestního řízení a který určitě nemůžeme opomenout, je definován v pátém oddíle trestního řádu, v ustanovení § 82 a dále. Jedná se o domovní prohlídku, osobní prohlídku a prohlídky jiných prostor a pozemků. Tento úkon je jistě jedním z podstatných zásahů do

²¹ Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů, § 77b

osobních svobod jednotlivce, a i proto je zde policejní orgán odkázán na státního zástupce, resp. soudce. V přípravném řízení totiž o provedení domovní prohlídky rozhoduje a nařizuje jí právě soudce na návrh státního zástupce.

3.2.5 Další právní předpisy

Jak již bylo uvedeno, finanční šetření není taxativně vymezeno v jednom konkrétním právním předpise, proto by výčet a popis jednotlivých právních norem byl značně rozsáhlý. V této kapitole jsme si představili ty nejpodstatnější z nich, nicméně pro úplnost je třeba uvést, že pokud bychom chtěli obsáhnout komplexně celou oblast finančního šetření a s tím související veškeré právní předpisy, určitě bychom neměli opomenout následující zákony:

- zákon č. 418/2011 Sb., o trestněprávní odpovědnosti právnických osob
- zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních
- zákon č. 279/2003 Sb., o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení („zákon o správě zajištěných věcí“)
- zákon č. 59/2017 Sb., o použití peněžních prostředků z majetkových trestních sankcí uložených v trestním řízení („zákon o fondu pro oběti“)
- zákon č. 253/2008 Sb. o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (AML zákona)
- zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích.

3.3 Vybrané pojmy v oblasti zajišťování majetkových hodnot

V oblasti finančního šetření se setkáváme s určitým okruhem pojmů, s nimiž policejní orgán v souvislosti s finančním šetřením pracuje, proto se nyní jejím vymezením budeme v následující části práce zabývat, přičemž vzhledem k absenci jejich zákonného vymezení v normách vyšší právní síly budeme vycházet z již uvedeného závazného pokynu policejního prezidenta č. 174/2011. Popis jejich definicí bude navíc rozšířen o poznatky ze zákonných ustanovení a odborné literatury, které se těmto pojmům věnují a na něž je v jiných zákonných ustanoveních přímo či nepřímo odkazováno. Tyto pojmy nejsou zcela záměrně zahrnuty a popsány v předchozí kapitole, protože u některých pojmů bude pro jejich důslednější definování využito více právních předpisů.

3.3.1 Nástroj a výnos TČ

Ze samotné podstaty obou pojmů je zřejmé, že v trestním právu je spojuje celá řada společných znaků, kterými se od ostatních zajišťovacích institutů trestního práva odlišují. Budeme-li hledat jejich definování v zákonných ustanoveních, můžeme si všimnout, že jsou v jednotlivých ustanoveních velmi často vysvětlovány společně. Proto i v této práci bude pro lepší pochopení a vysvětlení jejich vzájemného vztahu věnován společný prostor.

Legální definici obou pojmů do českého právního řádu zavedla novela trestního zákoníku č. 278/2018 Sb., jež je účinná od 1. 2. 2019, a reflektuje na mezinárodní závazky České republiky plynoucí z Úmluvy o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu ze dne 8. listopadu 1990, v českém právním řádu vydána jako Sdělení č. 33/1997 Sb. Na základě této novely jsou tak pojmy nástroj trestné činnosti a výnos z trestné činnosti jednotlivě definovány v samostatných ustanoveních trestního zákoníku a již na ně nenalezneme odkaz v trestním řádu, jak tomu bylo před citovanou novelou do 31. 1. 2019.²²

²² VÍTKOVÁ, P. *Zajištění nástrojů trestné činnosti a výnosů z trestné činnosti a náhradní hodnoty podle § 79a až 79g trestního řádu*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, str. 13

Nástrojem trestné činnosti se dle ustanovení § 135a trestního zákoníku „rozumí věc, která byla určena nebo užitá ke spáchání trestného činu, včetně plodů a užitků.“²³

Citované ustanovení trestního zákoníku uvádí „věc“ ve dvou formách. První formou je „věc, která byla ke spáchání trestného činu určena“. Z podstaty věci vyplývá, že byla-li věc ke spáchání trestného činu určena, nebyla užitá, tudíž se ve většině případů bude jednat o trestné činy nedokonané, ale spáchané „pouze“ ve formě přípravy, či pokusu, ve smyslu ustanovení § 20 a § 21 trestního zákoníku. Obě stádia trestné činnosti vyžadují úmyslné jednání, tedy v těchto případech se zde nesetkáme s trestnými činy spáchanými z nedbalosti. Abychom mohli konstatovat, že věc byla ke spáchání trestného činu určena, bude třeba splnit podmínku, že „daná věc musí být významná pro naplnění zákonných znaků trestného činu a musí mít reálný vliv na jeho úspěšné spáchání“.²⁴

Druhou formou je „věc, která byla ke spáchání trestné činu užitá“. K problematice „užité věci“ se mimo jiné vyjadřuje Nejvyšší soud České republiky, který ve svém Usnesení nejvyššího soudu ze dne 8. 9. 2016, vydané pod spisovou značkou 6 Tdo 1179/2016, mimo jiné konstatuje, že

„zákonná podmínka, že věc byla pachatelem užitá ke spáchání trestného činu, je naplněna, jestliže za použití této věci nebo jiné majetkové hodnoty nebo jejím prostřednictvím pachatel naplnil skutkovou podstatu trestného činu. Zpravidla pomocí takové věci nebo jiné majetkové hodnoty pachatel realizoval jednání jako obligatorní znak objektivní stránky trestného činu, i když tak nemusel učinit ve vztahu k celému rozsahu jednání, resp. určitá věc nebo jiná majetková hodnota mu mohla jen umožnit nebo usnadnit vlastní realizaci jednání.“²⁵

²³ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 135a

²⁴ profipravo.cz: ÚS: Přiměřenost trestu propadnutí věci [online]. [cit. 16. 8. 2022]. Dostupné z: https://www.profipravo.cz/index.php?page=article&id_category=16&id_article=261957&csum=76c72c7

²⁵ Usnesení NS ze dne 8. 9. 2016, č. j. 6 Tdo 1179/2016

Obdobně jak tomu bylo u podmínky pro věc určené ke spáchání trestného činu, obdobná podmínka je i zde u věci užitě ke spáchání trestného činu. Daná věc musí být významná pro naplnění zákonných znaků trestného činu a z podstaty „užitě věci“ vyplývá, že nepostačí, že konkrétní věc měl pachatel při páčání trestné činnosti pouze u sebe, ale skutečně ji ke spáchání trestné činnosti užil. Vedle ne příliš kontroverzních příkladů, jako je páčidlo užitě ke vloupání do osobního motorového vozidla, nože při způsobení těžké újmy na zdraví apod. se Nejvyšší soud České republiky mimo jiné v uvedeném usnesení vyjádřil k názorné situaci, kdy pachatel trestného činu měl u sebe při vydírání výbušninu, kterou však nepoužil a jen jejím použitím vyhrožoval v případě nesplnění jím stanovených podmínek. V takovém případě lze věc, výbušninu, považovanou za věc užitou ke spáchání trestné činnosti, ačkoliv jak bylo řečeno, nedošlo k jejímu skutečnému použití.

Výnosem z trestné činnosti se dle ustanovení § 135b odst. 1 trestního zákoníku *„rozumí jakákoli ekonomická výhoda pocházející z trestného činu.“*²⁶ V odst. 2 uvedeného ustanovení se *„bezprostředním výnosem z trestné činnosti rozumí věc, která byla získána trestným činem nebo jako odměna za něj, včetně plodů a užitků.“*²⁷ V odst. 3 uvedeného ustanovení se *„zprostředkovaným výnosem z trestné činnosti rozumí věc, včetně plodů a užitků, dle písmena*

a) která byla, byť jen zčásti, nabyta za věc tvořící bezprostřední výnos z trestné činnosti,

b) ve kterou byla věc tvořící bezprostřední výnos z trestné činnosti, byť jen zčásti, přeměněna, nebo dle písmena

*c) k jejímuž zhodnocení došlo, byť jen zčásti, prostřednictvím věci tvořící bezprostřední výnos z trestné činnosti.“*²⁸

S pojmem výnos z trestné činnosti taktéž významně pracuje zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Tento zákon výnos z trestné činnosti definuje de facto

²⁶ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 135b

²⁷ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 135b

²⁸ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 135b

totožně jako trestní zákoník, když v ustanovení § 3 odst. 1 uvádí „*Legalizací výnosů z trestné činnosti se pro účely tohoto zákona rozumí jednání sledující zakrytí nezákonného původu jakékoliv ekonomické výhody vyplývající z trestné činnosti s cílem vzbudit zdání, že jde o majetkový prospěch nabytý v souladu se zákonem*“.²⁹ K definici tohoto pojmu se vyjádřil i Ústavní soud, který ve svém usnesení ze dne 17. 2. 2015, vydaným pod spisovou značkou II. ÚS 369/15 uvádí, že „*výnos z trestné činnosti nelze jen chápat striktně, ale že se jedná o jakékoliv obohacení z páchané trestné činnosti*“³⁰.

Pro názorné vysvětlení druhů výnosů si uveďme následující příklad. Pachatel odcizí ze zaparkovaného vozidla notebook. Tedy notebook se stává **bezprostředním výnosem** z trestné činnosti. Pokud notebook následně prodá za odpovídající finanční částku, stávají se tyto finanční prostředky **zprostředkovaným výnosem**. Tímto momentem se finanční prostředky stávají **výnosem z trestné činnosti** a odcizený notebook jím být přestává, jelikož ten pro kupujícího nepředstavuje žádnou ekonomickou či jinou výhodu. Pokud pachatel za takto získané finanční prostředky koupí partnerce šperk, stává se šperk **transformovaným výnosem**, neboť jsou tímto splněny podmínky výnosu a ekonomické výhody pro partnerku. Při zjišťování výnosů z trestné činnosti je tak třeba dbát zvláštního zřetele, aby jako výnos z trestné činnosti nebylo v jednom řízení označeno více věcí současně, jelikož by tak mohla nastat až absurdní situace, kdy by došlo k zajištění několika výnosů.

Trestní zákoník taktéž pracuje s pojmy plody a užitky. Zásadním principem tohoto ustanovení a pojmů je skutečnost, že určitá věc je zajištěna i s přírůstkem, která tato věc produkuje. Pro konkrétní představu, dojde-li orgány činnými v trestním řízení k zajištění bytového domu, jehož součástí jsou nájemní byty, podléhá zajištění i nájemné, které tento bytový dům generuje.

²⁹ Zákon č. 253/2008 Sb., zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, § 3

³⁰ Usnesení Ústavního soudu II. ÚS 369/15 ze dne 17. 2. 2015

3.3.2 Náhradní hodnota

Termín náhradní hodnota používá jak trestní zákoník, tak trestní řád. Trestním řád tento termín definuje v ustanovení § 79g, a to první částí prvního odstavce následovně: „nelze-li zajistit věc, která je nástrojem trestné činnosti nebo výnosem z trestné činnosti, může být místo ní zajištěna náhradní hodnota, která odpovídá, byť jen zčásti, její hodnotě.“³¹ Z uvedeného vyplývá, že na rozdíl od nástrojů a výnosů z trestné činnosti zde není rozhodující, zda k této věci má osoba vlastnický či jiný dispoziční vztah v době zajištění, ale podmínkou naopak je, aby tato osoba v minulosti disponovala výnosy či nástroji z trestné činnosti, které znemožnila orgánům činných v trestním řízení zajistit, a zároveň aby disponovala věcí obdobné hodnoty.³²

3.3.3 Zájmová osoba

Zájmovou osobou rozumíme fyzickou či právnickou osobu, která je v dané trestní věci podezřelou či obviněnou, a existuje zde důvodné podezření, že trestnou činností získala, či mohla získat jakoukoliv ekonomickou výhodu, případně touto trestnou činností způsobila škodu poškozeným. Takto získaný majetkový prospěch může být získán ve prospěch samotného podezřelého, ale i ve prospěch druhým osobám. Proto lze k zájmovým osobám zařadit i osoby, které získali jakoukoliv ekonomickou výhodu z trestné činnosti jiné osoby.

3.3.4 Zájmový majetek

Zájmovým majetkem je majetek, na který lze v trestním řízení aplikovat trestněprávní procesní postupy. Jedná se o věci, které pachatel získal trestným činem nebo jako odměnu za něj, případně věci, ze kterých bude možné uhradit způsobenou škodu poškozeným. Závazný pokyn policejního prezidenta č. 174/2011 tento pojem dále rozlišuje ve formě částečného majetkového profilu, podrobného majetkového profilu a majetkového prospěchu.

³¹ Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů, § 79g

³² VÍTKOVÁ, P. *Zajištění nástrojů trestné činnosti a výnosů z trestné činnosti a náhradní hodnoty podle § 79a až 79g trestního řádu*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, str. 20 - 21

4 Finanční šetření v praxi

V této kapitole práce se zaměříme na popis finančního šetření z praktického hlediska, tak, jak je policejními orgány praktikováno. Popsáno zde bude prvotní rozhodnutí, kdy a jak finanční šetření zahájit, jak jeho proces zbytečně neprotahovat, čemu věnovat větší pozornost a naopak upozornit na nedostatky, které mohou nepříznivě ovlivnit samotný proces finančního šetření a jeho samotné výsledky. Jako součást tohoto vymezení finančního šetření bude zahrnuta i nezbytná teorie z pohledu odborné literatury a zákonných předpisů.

Dle závazného pokynu policejního prezidenta č. 174/2011 se finanční šetření dělí na tři fáze. **Přípravnou, zajišťovací a závěrečnou.** Ke každé této fázi se budeme věnovat v následujících samostatných podkapitolách.³³

4.1 Přípravná fáze

V první řadě je třeba rozhodnout o provedení finančního šetření ve správný čas. Zjednodušeně řečeno, ne příliš brzy, ale ani příliš pozdě. V prvním případě, kdyby bylo finanční šetření zahájeno předčasně, na samém počátku prověřování, se stanovením určitého okruhu objektů finančního šetření, které by již směřovalo ke konci, můžeme po provedení dalšího šetření zjistit další možné objekty finančního šetření, a poté tak budeme nuceni celý postup znovu opakovat. To jistě zapříčiní delší čas potřebný pro trestní řízení. Dalším důležitým rozhodujícím faktorem, a můžeme říci podmínkou, při rozhodování o provedení finančního šetření, je závěr, že zde existuje vyšší míra pravděpodobnosti, že dojde k zahájení trestní stíhání určité osoby či osob. A v neposlední řadě, jak již bylo zmíněno, k zahájení finančního šetření se přistupuje za situace, že lze důvodně předpokládat existenci majetku, který by mohl být předmětem zajištění.

Finanční šetření se dle rozsahu a provedení rozděluje na zkrácené a komplexní. **Zkrácené finanční šetření** je zaměřeno na vyhledávání, dokumentaci a zajišťování výnosů z trestné činnosti, důkazů k trestní věci a zpracování

³³ Závazný pokyn policejního prezidenta č. 174 ze dne 12. září 2011, k provádění finančního šetření v trestním řízení, čl. 5

částečného majetkového profilu prověřovaných osob. Tento typ finančního šetření se provádí za situace, že by komplexní finanční šetření nemohlo být provedeno s ohledem na další postup v trestní věci, zejména na plánované ukončení trestního spisu návrhem na podání obžaloby. Ke zkrácenému finančnímu šetření se taktéž přistupuje v případě, že by komplexní finanční šetření bylo neefektivní s ohledem na způsobenou škodu nikoli malou³⁴ či získání nikoli malého majetkového prospěchu.³⁵

Komplexní finanční šetření oproti zkrácenému je rozšířené o zpracování analýz a podrobného majetkového profilu prověřovaných osob. Tento typ finančního šetření je prováděn zejména v trestních věcech, ve kterých byla způsobena značná škoda³⁶, či byl získán značný majetkový prospěch. Taktéž při prověřování a vyšetřování korupčních trestných činů a trestných činů financování terorismu nebo legalizace výnosů z trestné činnosti. V neposlední řadě se ke komplexnímu finančnímu šetření přistupuje v případě potřeby uložení ochranného opatření zabrání části majetku podle § 102a trestního zákoníku, s tím související zajištění výkonu zabrání části majetku podle § 358b trestního zákoníku.³⁷

Finanční šetření je zpravidla v jednodušších trestních věcech vedeno samotným zpracovatelem trestního spisu. V těchto trestních věcech si zpracovatel vystačí s běžně dostupnými evidencemi Policie ČR, Katastru nemovitostí a dalších běžně dostupných evidencí na internetu bez potřeby provádět hlubší analýzy bankovních účtů či finanční historie prověřované osoby. V případě náročnějších trestních věcí a potřeby komplexního finančního šetření, včetně provedení analýz bankovních účtů, analýzy vztahů mezi příjmy a výdaji prověřovaného, případně potřeby šetření k více osobám, je vhodné oslovit určeného specialistu či specializované pracoviště. Doba potřebná pro provedení finančního šetření je závislá na mnohých faktorech. Rozhodující bude typ prováděného finančního

³⁴ Škoda nikoli malá – definována ustanovením § 138 odst. 1 trestního zákoníku – škodou nikoli malou se rozumí škoda dosahující částky nejméně 50 000 Kč.

³⁵ Závazný pokyn policejního prezidenta č. 174 ze dne 12. září 2011, k provádění finančního šetření v trestním řízení, čl. 4

³⁶ Značná škoda – definována ustanovením § 138 odst. 1 trestního zákoníku – značnou škodou se rozumí škoda dosahující částky nejméně 1 000 000 Kč.

³⁷ Závazný pokyn policejního prezidenta č. 174 ze dne 12. září 2011, k provádění finančního šetření v trestním řízení, čl. 4

šetření, počet zájmových osob, stanovení cílů, tj. rozsah prověřovaných oblastí, a další. Z těchto důvodů nelze snadno určit minimální či maximální časové období pro provedení finančního šetření, z dosavadní praxe však lze uvést, že minimální doba pro provedení kvalitního finančního šetření jsou přibližně dva měsíce.

4.1.1 Lustrace

V případě, že rozhodneme o zahájení finančního šetření, je nejdříve nutné vymezit okruh osob, na které se v rámci tohoto šetření zaměříme. Přitom není a nemůže být pravidlem se zaměřit pouze na osobu pachatele, ale zpravidla i na osoby, k nimž má pachatel jakýkoliv vztah a existuje zde možnost, že by na takové osoby převedl svůj majetek. Není výjimkou, že pachatelé převádějí svůj majetek na nezletilé děti, manželky, partnerky, ale i na kamarády. Stejně tak je třeba zaměřit pozornost na rodiče pachatele, jelikož ten jako zdroj příjmů, za který nabyl svůj majetek, uvádí právě finanční prostředky rodičů. Na základě důsledného šetření a analýzy bankovních a dalších informací o příjmech a výdajích mohou být i tyto osoby podezřelými, resp. prověřovanými, např. z trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti.

Prvním krokem je provedení lustrací v informačních systémech Policie ČR, jimiž Policie ČR disponuje, a policisté mají do těchto evidencí přístup.

První z nich je **Evidence obyvatel**, ze které lze k osobě zjistit její rodinný stav, místo bydliště, ale také bývalé manžele / manželky a počet dětí. Zde je třeba zaměřit svou pozornost na matku nejmladšího dítěte pachatele, jelikož ta bude s největší pravděpodobností jeho současnou partnerkou a v místě jejího bydliště může mít pachatel skutečné bydliště. Zároveň se bude jednat o další zájmovou osobu, ke které bude vhodné provést finanční šetření.

Další významnou evidencí využívanou v rámci finančního šetření je **Evidence motorových vozidel**. V ní se dozvíme, jaká vozidla jsou na zájmovou osobu registrována, případně v historii byla registrována. Časté střídání vozidel je typickým znakem pachatelů hospodářských trestných činů, kteří tak zastírají a legalizují finanční prostředky získané z trestné činnosti. Další skupinou

motorových vozidel, které využívá pachatel, jsou ta, která na pachatele nejsou registrována a oficiálně tak pachatel žádná nevlastní. Zde je vhodné využít informační systém **Kontrola**.

Výstupem z informačního systému **Kontrola** je přehled o provedených kontrolách pachatele a o vozidlech, ve kterých byl kontrolován, včetně informace, s kým ve vozidle cestoval. Tyto informace nás zpravidla přivedou k dalším zájmovým osobám a můžeme taktéž zjistit, že faktickým vlastníkem vozidla je námi prověřovaný pachatel, ačkoliv z prvotního šetření bylo zjištěno, že pachatel žádná motorová vozidla nevlastní. Abychom však skutečně ověřili, že vozidlo je ve faktickém držení pachatele, budeme muset provést další šetření, kterým tyto skutečnosti ověříme. Zejména se bude jednat o dotázání servisů, kde vozidlo bylo opravováno, případně analýzou bankovních účtů zjistit provázanost s tankováním, případně zajištěním kamerových záznamů z benzinových čerpacích stanic, apod.

Naší pozornost bychom měli zaměřit i na informační systém **Centrální databáze objektů**, ze kterého lze zjistit, zda u zájmové osoby bylo již v minulosti finanční šetření provedeno. To nám umožní nahlédnout do trestního spisu a na výsledky jeho provedení a tím tak ušetřit naše síly a prostředky, když se nebudou opakovat úkony pro zjištění zjištěného.

Neměli bychom ani opomenout informační systém **Zbraně**. V této evidenci zjistíme, zda zájmová osoba vlastní zbrojní průkaz, pro jaké zbrojní skupiny a licence o zbraních. Pro zajištění věrohodnosti dat je v informačním systému založena tištěná karta zbrojního průkazu i s fotkou držitele. V souvislosti se zbraněmi a jejich případnému vlastnění jinými osobami, jak je tomu například u vozidel, kde vozidlo může vlastnit i osoba, která neřídí, nebude to v tomto případě tak jednoduché. Okruh možných osob, na které by mohlo být převedeno vlastnické právo ke zbraní, bude značně omezen, protože veškeré nakládání se zbraněmi podléhá zákonu č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu, podle kterého držitel zbraně nesmí převést zbraň na osobu, která není k jejímu držení

oprávněna³⁸. Proto nebude tak snadné převést vlastnictví ke zbrani na partnerku, manželku, rodiče, apod.

Další informace je možné zjistit z **evidence exekucí**. Ta obsahuje informace, zda je proti zájmové osobě vedeno nějaké exekuční řízení, případně zda bylo v minulosti nějaké vedené. Výsledek této lustrace nám napoví, zda je vhodné vést dále finanční šetření, protože pokud je na osobu vedeno několik exekucí, je pravděpodobné, že u takové osoby nebude zjištěn majetek vhodný k jeho zajištění. Z praktických zkušeností však lze konstatovat, že informace z této evidence nejsou mnohdy aktuální, a slouží tak spíše pro orientaci a zjištění, na jakého konkrétního exekutora se obrátit s písemnou žádostí o poskytnutí informací.

Pro další relevantní informace využitelné v rámci finančního šetření je možné využít **katastr nemovitostí**. Prostřednictvím dálkového přístupu k údajům katastru nemovitostí může policejní orgán zjistit, jaké nemovitosti zájmová osoba vlastní, ale i zda má jiná práva k jiným nemovitostem. Může se jednat například o zástavní právo k nemovitosti za poskytnutou finanční půjčku. Z této evidence je možné taktéž získat podrobné informace k právě probíhajícímu řízení a taktéž listinné materiály související s převody, nákupy či prodeji nemovitostí.

Lustraci je možné provést i v **evidencích z otevřených zdrojů**, které jsou přístupné široké veřejnosti, jako je živnostenský či obchodní rejstřík. Zde zjistíme, zda má zájmová osoba majetkovou účast v některých společnostech, s jakým vkladem, apod.

V konečném výčtu možných evidencí, ze kterých je možné čerpat informace důležité pro finanční šetření, nesmíme opomenout v současné době velmi významný zdroj, kterým jsou **sociální sítě**. Existuje stále celá řada osob, které se na internetu rádi chlubí a i přestože nezjistíme k zájmové osobě výše uvedenými lustracemi žádný majetek, vozidlo, či cokoliv jiného v souvislosti

³⁸ Zákon č. 119/2002 Sb., Zákon o střelných zbraních a střelivu a o změně zákona č. 156/2000 Sb., o ověřování střelných zbraní, střeliva a pyrotechnických předmětů a o změně zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o střelných zbraních), ve znění zákona č. 13/1998 Sb., a zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, (zákon o zbraních), § 29 odst. 3 písm. a)

s majetkem, využití sociálních sítí může výrazně pomoci. Nežádka kdy zjistíme, jak zájmová osoba tráví dovolenou, kde tráví svůj volný čas, čím jezdí, co nového si pořídila apod. Přitom sociální obraz nemusí korespondovat s oficiálně přiznanými příjmy. Sociální sítě tak mohou pomoci vytvořit policejnímu orgánu celkový obraz o aktuální ekonomické situaci osob a mohou přispět k určení dalšího směru šetření.

4.1.2 Administrativní šetření

V rámci administrativního šetření, což obsahuje zejména vyžadování informací podle ustanovení § 18 a § 66 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, nebo podle ustanovení § 8 odst. 1 tr. řádu, je možné oslovit celou řadu institucí, jako jsou pojišťovny, registry lodí, směnárny, leasingové společnosti, investiční fondy, a další. Proto je důležité obezřetně zvolit vhodný postup s ohledem na znalost trestní věci tak, aby bylo eliminováno získávání nadbytečných informací.

V úvodu administrativního šetření je vhodné oslovit pojišťovny za účelem zjištění, jaké druhy pojistek má zájmová osoba sjednána a jakým způsobem jsou tyto pojistky hrazeny. V případě, že bezhotovostně, tak z jakého bankovního účtu. V případě, že pro věc není třeba kopie pojistných smluv, není vhodné je vyžadovat, jelikož zpracování žádosti policejního orgánu s tímto požadavkem trvá mnohem déle, než v případě pouhého přehledu uzavřených smluv ke konkrétní osobě.

V případě vyžadování informací týkající se penzijních fondů, značné usnadnění práce je oslovení Ministerstva financí – odbor 36. Na základě žádosti bude policejnímu orgánu poskytnut seznam aktivních a ukončených smluv, evidovaných k zájmové osobě, včetně identifikačního čísla smlouvy a konkrétní instituce, u které je daná smlouva uzavřena. Tímto způsobem ovšem zjistíme pouze uzavřené smlouvy k produktům, na něž je vyplácen státní příspěvek.

S ohledem na konkrétní trestní věc můžeme, v souvislosti s tímto typem šetření, dotázat i bytová družstva, bydlí-li zájmová osoba v družstevním bytě. Odpovědi mohou být informace o velikosti družstevního podílu, o výši vkladu za družstevní

podíl, charakteristice bytu, případně o tom, zda a jakým způsobem jsou hrazeny služby za nájem či služby.

Možností je i oslovení Finančního úřadu, jakožto správce daně, odkud lze získat ke konkrétní osobě informace z daňových přiznání k dani z příjmů fyzických osob, dani dědické či darovací. Jednodušší způsob je vyžádání pouze informací, jelikož vyžádání kopií daňových přiznání je možné jen prostřednictvím státního zástupce a pouze u vybraných trestných činů. Zde je vhodné uvést a upozornit na ustanovení § 53 odst. 2, písm. b) zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád:

O porušení povinnosti mlčenlivosti rovněž nejde, poskytne-li správce daně informace získané při správě daní pro účely trestního řízení, pokud je požaduje státní zástupce a po podání obžaloby soud v souvislosti s objasněním okolností nasvědčujících tomu, že byl spáchán

b) trestný čin, jehož nepřekažení nebo neoznámení je trestným činem.³⁹

Ve své praxi jsem zaznamenal, že toto ustanovení § 53 daňového řádu, zejména odst. 2 písm. b) je často opomíjeno. Přitom toto ustanovení dává prostor policejnímu orgánu, resp. státnímu zástupci, k vyžádání informací i u celé řady jiných trestných činů než daňových a poplatkových (dle odst. 1 uvedeného ustanovení), a to trestných činů uvedených v ustanoveních trestního zákoníku - § 367 nepřekažení trestného činu, § 368 neoznámení trestného činu.

Zvláštní kategorií je vyžadování informací podléhajících bankovnímu tajemství podle zákona č. 21/1992 Sb., o bankách. Dle ustanovení § 38 odst. 1 uvedeného zákona „na všechny bankovní obchody, peněžní služby bank, včetně stavů na účtech a depozit, se vztahuje bankovní tajemství.“⁴⁰ Policejní orgán za účelem objasnění trestní věci, ale taktéž za účelem zjištění majetkových poměrů obviněného a případného následnému zajištění majetkových hodnot vyžaduje tyto informace postupem uvedeným v ustanovení § 8 odst. 2 trestního řádu, a to na návrh prostřednictvím státního zástupce.

³⁹ Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, § 53 odst. 2, písm. b)

⁴⁰ Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, § 38 odst. 1

V souvislosti se zjišťováním informací podléhající bankovnímu tajemství je nejvýznamnějším počinem k datu 1. 1. 2018 zřízení **Centrální evidence účtů (dále jako „CEÚ“)**. Jedná se o centrální databázi vedenou Českou národní bankou se základními informacemi o účtech a bezpečnostních schránkách, vedených institucemi pro jejich klienty, tj. fyzické a právnické osoby, či jiné subjekty. Účelem zřízení této evidence je podpořit zákonem určené orgány při odhalování trestné činnosti, zejména té hospodářské a finanční. Základními informacemi jsou údaje týkající se založení nového účtu, vzniku pronájmu bezpečnostní schránky, zrušení účtu nebo změna některých již zapsaných údajů. Údaje, které však nejsou k dispozici, jsou údaje o stavových hodnotách na účtech. Do databáze CEÚ předaly úvěrové instituce aktuální platné údaje jednorázově v období od 1. 7. 2017 do 31. 12. 2017. Od 1. 1. 2018 byla spuštěna možnost vyžadování informací z CEÚ, přičemž instituce zasílají do CEÚ každý pracovní den do 12. hodiny výkaz o všech nových údajích.

4.1.3 Operativní šetření

V rámci finančního šetření a zejména při odhalování výnosů z trestné činnosti policejní orgán využívá tzv. operativní šetření, které je svou podstatou utajovanou činností a které lze vymezit jako celistvou soustavu specifických kriminalistických postupů, metod a prostředků, které jsou využívány policejním orgánem k odhalování, vyhledávání, dokumentování a předcházení trestné činnosti za využití zákonných oprávnění zákona o Policii České republiky a trestním řádem.⁴¹

V případě zákona o Policii České republiky je toto šetření vymezeno § 69, přičemž operativní šetření je v následném ustanovení § 72 definováno podpůrnými operativně pátracími prostředky, které je policista oprávněn používat. Jedná se o *informátora, krycí prostředky, zabezpečovací techniku a zvláštní finanční prostředky*⁴².

⁴¹ CHMELÍK, Jan. Operativně pátrací činnost v trestním řízení. *Forenzní vědy, Kriminalistika*. [online]. 2/2021, ročník 6. [cit. 17. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.vsfs.cz/periodika/forenzni-vedy-2021-2-02.pdf>

⁴² Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, v posledním znění, § 72

Trestní řád taktéž definuje operativní šetření ustanovením § 158b odst. 1, kde jsou vymezeny operativně pátrací prostředky, kterými se pro účely tohoto zákona rozumí *předstíraný převod, sledování osob a věcí a použití agenta*⁴³. V následujících ustanovení § 158c až § 158e jsou vymezeny tyto prostředky, včetně podmínek, které musí provádějící orgán dodržet a za jakých podmínek je lze uplatňovat a využívat.

Zásadní informace, o kterých se mnohdy policejní orgán nemá jakým jiným způsobem dozvědět, mohou být získány z výstupů provedených odposlechů⁴⁴ či domovních prohlídek a prohlídek jiných prostor⁴⁵. Při těchto úkonech je ze strany policejního orgánu dbát zvýšené pozornosti na sebemenší poznatky týkající se vlastnictví věcí, převodů majetku, ukládání majetku do virtuálních měn a podobně. Taktéž je vhodné zmínit, že v případě existence poznatků o investování do virtuální měny, je doporučeno přizvat k provedení domovní prohlídky specialistu, pracovníka kybernetické kriminality.

Doporučením pro tuto oblast je vzájemná komunikace mezi veškerými pracovníky a policisty provádějící jakékoliv úkony v trestním řízení. Z policejní praxe lze uvést, že často dochází k nepředávání poznatků vyplývajících např. z odposlechů, jelikož ty nejsou vyhodnocovány zpracovatele trestního spisu, ani případným specialistou provádějícím finanční šetření, ale policistou zařazeným jako „detektiv“.

⁴³ Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů, § 158b odst. 1

⁴⁴ viz Trestní řád, sedmý oddíl, § 88 – 88a

⁴⁵ viz Trestní řád, pátý oddíl, § 82 – 85c

4.1.4 Získávání informací ze zahraničí

S ohledem na aktuální vývoj trestné činnosti, která mnohdy přesahuje hranice České republiky je třeba mnohdy využít i mezinárodní policejní spolupráci při zjišťování majetku zájmového subjektu. Mezinárodní právní předpisy, které mimo jiné upravují tuto spolupráci, jsme si již popsali v kapitole 3.1. Vzájemná spolupráce mezi jednotlivými státy probíhá prostřednictvím Úřadu pro vyhledávání majetku z trestné činnosti (tzv. ARO), v České republice byl pro tento účel určen Ředitelství mezinárodní policejní spolupráce⁴⁶. Náplň tohoto úřadu je stanovena již několikrát zmíněným závazným pokynem policejního prezidenta č. 174/2011, a představuje oboustrannou výměnu informací ze a do zahraničí a výměnu postupů a poznatků v oblasti správy a prodeje zajištěného majetku, registru bankovních účtů a statistiky. Při vyžadování informací je třeba dodržet následující postup. Prvním krokem je kontaktování ARO, což je oprávněn kterýkoli policejní orgán, v rámci čehož bude zkonzultován správný postup a upřesnění vyžadovaných informací. V druhém kroku ARO rozhodne o oprávněnosti předmětu dožádání. V případě, že by žádost nebyla vyřízena, pracovníci ARO mohou doporučit jiný způsob vyžádání informací, a to cestou policejní spolupráce či cestou právní pomoci. Třetím krokem je zpracování žádosti a zaslání na příslušné ARO v zahraničí. Čtvrtým krokem je přijetí odpovědi, její kontrola a následné sdělení odpovědi dožadujícímu pracovníkovi, policistovi. V případě těchto informací je třeba dbát na skutečnost, že takto získané informace nelze zpravidla použít jako důkaz v rámci trestního řízení vedeného v České republice, ale slouží pouze jako „operativní informace“. Využití těchto informací dále upravuje § 20 zákona č. 140/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci, ve znění pozdějších předpisů.⁴⁷

⁴⁶ Ředitelství mezinárodní policejní spolupráce je možné znát pod jeho dřívějším názvem Odbor mezinárodní policejní spolupráce.

⁴⁷ ŠUGÁR, Ján a kol. Certifikovaná metodika finančního šetření pro Policii České republiky.[online]. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2015. [cit. 15. 8. 2022]. ISBN: 978-80-7408-125-5. Dostupné z: https://is.vsfs.cz/repo/5209/Nmet_Certifikovana_metodika.pdf, str. 56 – 59

4.2 Zajišťovací fáze

Dospěje-li policejní orgán v rámci finančního šetření k závěru, že na základě zjištěných skutečností jsou dány zákonné důvody, rozhodne a zajištění věci. Právní předpisy blíže upravující zajišťování majetku jsme si představili v kapitole 3.2.4. Nebudeme-li brát v potaz právní styk se zahraničními státy, můžeme s ohledem na aktuální právní úpravu rozlišit čtyři okruhy důvodů zajištění věci:

1. zajištění věci pro důkazní účely – nejčastěji postupem § 78, § 79 tr. řádu
2. zajištění věci k uspokojení nároku poškozeného - § 47 až § 49 tr. řádu
3. zajištění věci jako nástroje trestné činnosti, výnosu z trestné činnosti či náhradní hodnoty - § 79a až § 79g tr. řádu
4. zajištění věci při předpokládaném uložení trestní sankce majetkového charakteru - § 344a, § 347, § 358b tr. řádu.

Důvodům zajištění odpovídají tři základní cíle, k nimž mají zajištění směřovat. Prvním je provedení důkazů, druhým je obnova narušených vztahů trestným činem, v rámci čehož dochází k uspokojení nároků poškozeného a odčerpání nástrojů a výnosů z trestné činnosti, případně náhradní hodnoty za ně. Posledním je potrestání pachatele zásahem do jeho majetkových práv.

Dojde-li k naplnění výše uvedených cílů, způsob, jakým lze se zajištěnými věcmi naložit, můžeme rozlišit do třech skupin.

1. Vrácení věci dle § 80 tr. řádu. Například důkazu majiteli, není-li tato věc dále k řízení třeba a nejsou o ní pochybnosti. Poškozenému vracíme věc, která mu byla trestným činem odňata z dispozice.
2. Uspokojení poškozeného uložení povinnosti nahradit škodu, uloženou pravomocným rozsudkem
3. nárůst majetku státu výkonem trestu majetkového charakteru či výkonem ochranného opatření majetkového charakteru⁴⁸

⁴⁸ VÍTKOVÁ, P. *Zajištění nástrojů trestné činnosti a výnosů z trestné činnosti a náhradní hodnoty podle § 79a až 79g trestního řádu*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, str. 23 - 24

Veškeré náležitosti usnesení, kterým je zajištěna konkrétní věc, jsou dané příslušným zákonným ustanovením. Je však na místě připomenout základní body, které by policejní orgán měl při takovém úkonu splnit. Součástí usnesení je výrok, v němž je třeba nezaměnitelně specifikovat zajišťovanou věc, a zda tuto věc považujeme za výnos, nástroj či náhradní hodnotu. V usnesení je třeba taktéž přesně uvést, podle jakých zákonných ustanovení dochází k zajištění věci, co ve vztahu k samotné věci, ale tak i k povinnostem, které jsou stranám v souvislosti s rozhodnutím ukládány. Je třeba ale počítat s tím, že některé skutečnosti se mohou v průběhu času měnit, proto subjekty a předměty povinností nemusí být individuálně určené, ale individuálně určitelné. Typickým příkladem je zajištění nájemného, kdy je vhodné určit subjekt specifikovat konkrétním bytem a nájemné vyplývající ze smlouvy. Tím dojde k eliminaci potřeby vydat nové usnesení při změně nájemníka.

V případě, že věc označíme jako výnos, nástroj či náhradní hodnotu, je taktéž třeba přesně specifikovat důvody, proč tuto věc náležitě označujeme a vysvětlit její přesné propojení s trestní věcí. U náhradní hodnoty je třeba vysvětlit, proč nebylo možné věc zajistit jako výnos či nástroj a současně uvést veškeré úkony, kterými byla snaha takovou věc jako výnos či nástroj zajistit.

Jisté úskalí v oblasti zajišťování majetku je společné jmění manželů. Zde je třeba zdůraznit, že policejní orgán musí brát v potaz skutečnost, že zajištěním vytváří podmínky pro náhradu škody, která by neměla postihnout osobu, která není pachatelem. V případě výnosu je problém nejmenší, jelikož nikdo nesmí profitovat z trestné činnosti, tudíž věc jako výnos lze zajistit vždy. Věc ve společném jmění manželů lze jako nástroj trestné činnosti zajistit v případě, že by zde bylo nebezpečí, že bude i nadále sloužit k páčání trestné činnosti. Zajištění věci jako náhradní hodnoty je možné u osoby obviněné, tedy po zahájení trestního stíhání. Je však třeba se vyhnout věcem sloužícím k osobní potřebě jednoho z manželů (tj. osobě, která není pachatelem), proto šetření musí směřovat za účelem objasnění těchto skutečností, kdo danou věc opravdu užívá, a i když byla pořízena v době trvání manželství, nemusí být společného jmění manželů součástí.

4.3 Závěrečná fáze

V závěrečné části finančního šetření jsou shrnuty veškeré informace získané dosavadním šetřením, provedené úkony, včetně vztahových, časových a majetkových analýz. K vyhodnocení většího množství dat, případně vytvoření přehledů, tabulek a grafů je možné v rámci Policie ČR využít služeb specialistů, analytiků. Ti disponují nejrůznějšími programy, prostřednictvím kterých jsou schopni efektivněji požadovaná data zpracovat. Výsledkem této fáze je vytvoření tzv. **závěrečné zprávy**, která se dle závazného pokynu policejního prezidenta č. 174/2011 skládá:

- 1. z úvodu, který zpravidla popisuje skutek, jednání pachatelů, co předcházelo provedení finančního šetření, jakým způsobem bylo provedeno finanční šetření,*
- 2. z majetkového profilu prověřovaných osob, který obsahuje informace z bank, pojišťoven, penzijních fondů, informace o movitém a nemovitém majetku, jiných majetkových hodnotách atd.; součástí majetkového profilu mohou být vztahové analýzy,*
- 3. ze závěrečné části, která obsahuje informace o provedených úkonech, zejména výčet použitých zajištění, dalších rozhodnutí o zajištěných věcech, způsobu jak bylo se zajištěným majetkem naloženo, kdo jej v době vyhotovení závěrečné zprávy spravuje, důvod ukončení finančního šetření a jiné důležité informace; vymezuje důkazy, na základě kterých bylo provedeno zajištění a jaká jsou navrhována další opatření (podnět v rámci návrhu na podání obžaloby, aby byly uloženy tresty propadnutí majetku, propadnutí věci, náhradní hodnoty, peněžité trest).⁴⁹*

Závěrečná zpráva je zpravidla zpracována volnou formou v ETR⁵⁰, a je součástí trestního spisu.

⁴⁹ Závazný pokyn policejního prezidenta č. 174 ze dne 12. září 2011, k provádění finančního šetření v trestním řízení, čl. 5

⁵⁰ ETR – evidence trestního řízení, neveřejný informační systém sloužící k dokumentování průběhu trestního a přestupkového řízení, a dalších agend Policie České republiky, k němuž mají dálkový přístup i další orgány činné v trestním řízení (např. státní zastupitelství)

4.4 Správa zajištěného majetku

Postup orgánů činných v trestním řízení při správě a prodeji zajištěného majetku upravuje zvláštní zákon č. 279/2003 Sb., o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení a o změně některých zákonů, a taktéž interní akt řízení, závazný pokyn policejního prezidenta č. 103/2013 ze dne 28. května 2013, o plnění některých úkolů policejních orgánů Policie České republiky v trestním řízení, čl. 49 – 51b.

V první řadě je třeba uvést, že věci určené pro důkazní účely se nespravují.

Prvotním správcem je orgán činný v trestním řízení, který o zajištění rozhodl. Správu zajištěné věci lze taktéž delegovat na jiný subjekt, a to na základě pověření ke správě, k němuž policejní orgán využívá příslušný formulář v ETŘ. Těmito správci mohou být Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových, Centrum zajištěných aktiv Ministerstva vnitra, Insolvenční správce, či zvláštní správci jako je Generální ředitelství cel či Správa úložišť radioaktivních odpadů.⁵¹

Pokud policejní orgán zajišťuje věc, či to předpokládá, zvláštního charakteru, u níž bude třeba zajistit náležitou úschovu a následnou správu (např. rozměrnější věci, elektroautomobily, a další) je vhodné vždy toto konzultovat s ekonomickým pracovištěm Policie ČR.

4.4.1 CENZA

V rámci policejní praxe je v oblasti správy zajištěného majetku nejvýznamnějším subjektem tzv. CENZA – Centrum zajištěných aktiv. Jedná se o oddělení Ministerstva vnitra ČR, zajišťující správu a prodej zajištěného majetku. Při své činnosti postupuje v souladu se zákonem č. 279/2003 Sb., o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení a o změně některých zákonů. CENZA spravuje movitý majetek, jako jsou automobily, elektronika, stavební stroje a další. S ohledem na značný rozsah zajišťovaného majetku, který se pohybuje kolem 2 miliard Kč ročně, byla realizována nová koncepce správy majetku, a to na základě přijetí dvou norem. Jednou z nich je zákon č. 86/2015 Sb., kterým

⁵¹ Zákon č. 273/2003 Sb., o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení a o změně některých zákonů, § 9

se mění zákon č. 279/2013 Sb., a druhou je Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/42/EU o zajišťování a konfiskaci nástrojů a výnosů z trestné činnosti v Evropské unii. V souvislosti se zjednodušením prodeje zajištěného majetku je nezbytné uvést taktéž Usnesení vlády ČR č. 451/2013.⁵²

⁵² *Cenza.cz: Centrum zajištěných aktiv Ministerstva vnitra ČR, Prodej zajištěného majetku: O nás.* [online]. [cit. 17. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.cenza.cz/o-nas/>

5 Vybrané metody legalizace a zakrývání výnosů z trestné činnosti

Pachatelé trestné činnosti využívají čím dál sofistikovanější způsoby, jejichž prostřednictvím se snaží majetek skrýt před orgány činnými v trestním řízení, potažmo jej zlegalizovat. K tomuto využívají nejen převody na blízké osoby, rodinné příslušníky, apod., ale i převody na tuzemské či zahraniční obchodní korporace či využívají tzv. bílé koně. V poslední době za účelem zastření původu a samotnému vyhledání finančních prostředků využívají taktéž virtuální měny či jiné alternativní platební prostředky. V této kapitole se zaměříme na vybrané konkrétní metody legalizace výnosů z trestné činnosti a techniky zakrývání a praní špinavých peněz.

5.1 Zneužití zcizené či falešné identity a nastrčených osob

Poměrně jednoduchým a častým způsobem pachatelů při získávání finančních prostředků je využívání zcizené či falešné identity a nastrčených osob. Ve své praxi se setkávám nejčastěji s problematikou výběru hotovosti, která odborná literatura dělí na dva základní způsoby:

1. *použití stávajících bankovních účtů fyzických osob*
2. *použití nově zakládaných bankovních účtů fyzických osob*⁵³.

V prvním způsobu jsou zdrojem „bílých koní“ bankovní účty osob, které zpravidla odpoví na nic neříkající inzerát s nabídkou administrativní práce. Těmto osobám je předestřena legenda, zaměstnavatelem je zahraniční fyzická či právnická osoba, která nemá v České republice zřízena bankovní účet, proto ve zkušební době oné osoby bude využít její. Pro věrohodnost a rentabilitu této činnosti je bílému koni slíben zisk za výběr zaslaných finančních prostředků na tento účet a předání dalším osobám.

V druhém způsobu dochází k využívání fyzických osob jako členů statutárních orgánů obchodních společností, přičemž se jedná typicky o ne příliš práva

⁵³ ŠUGÁR, Ján a kol. Finanční šetření v trestním řízení. 1. vydání, Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2015. Edice EUPRESS. ISBN 978-80-7408-121-7, str. 65

vzdělaných osob, osob bez domova, osob s trvalým pobytem na úřadech, sociálně slabých osob, ale taktéž se jedná i o cizince.⁵⁴

Využití zcizené identity či využití nastrčené osoby (tzv. bílého koně) je velmi účinným prostředkem v oblasti páchání trestné činnosti a zejména pak v procesu legalizace výnosů z trestné činnosti. Pachatelé své legendy pro úředníky peněžních ústavů, ale i jiných povinných osob dokládají padělanými doklady, ale taktéž nastrčenými osobami.⁵⁵ Následně tito pachatelé ovládají bankovní účty, společnosti k provedení bankovních či obchodních operací, které navenek působí jako oprávněné a věrohodné.

Jako názorný lze uvést příklad z praxe.

Dosud neztotožněný pachatel, prostřednictvím dalších neztotožněných osob oslovil tzv. bílé koně, většinou osoby bez domova, případně méně práva znalé, s tím, aby si založili bankovní účet. Tyto osoby si opravdu bankovní účet založili, přičemž jakmile opustili bankovní instituci, předali veškeré přístupy k bankovnímu účtu prostředníkovi, který je dále předal hlavnímu pachateli. Ten tak získal přístup do elektronického bankovníctví, prostřednictvím kterého ovládal daný bankovní účet. Pomocí tohoto účtu následně založil pouze přes internet na stejnou osobu další bankovní účty. Ověření u takto založených účtů probíhá zpravidla tak, že stačí zaslat naskenované doklady totožnosti (např. občanský a řidičský průkaz) a zaslat symbolickou platbu z původního účtu. Tím došlo k ověření totožnosti a založení nového ověřeného účtu. Následně pachatel požádal o poskytnutí krátkodobých finančních půjček, přičemž takto poskytnuté finanční prostředky byly následně přeposlány na další bankovní účty či přímo vybírány v hotovosti. Páchání této trestné činnosti bylo značně organizované a sofistikované, jelikož byl tento *modus operandi*⁵⁶ využit v několika desítkách případů a samotnému odhalení bylo značnou dobu zamezeno tím, že byly půjčky spláceny. Bankovní instituce, natož orgány činné v trestním řízení, tak neměli

⁵⁴ ŠUGÁR, Ján a kol. Finanční šetření v trestním řízení. 1. vydání, Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2015. Edice EUPRESS. ISBN 978-80-7408-121-7, str. 65 – 66

⁵⁵ DVORÁK, Vratislav et al. Výnosy z trestné činnosti. Vyd. Policejní akademie České republiky v Praze, Praha 2010., str. 96

⁵⁶ *Modus operandi* (procedendi) je latinská fráze znamenající ať už chtěný či nechtěný, avšak vždy typický styl a postup nějaké činnosti, práce.

šanci upozorovat jakékoliv protiprávní jednání, přičemž jakékoliv další šetření, potažmo finanční šetření, bylo s odstupem času složitější a de facto se domnívám, že dopředu bez jakékoliv šance na úspěch.

Z pohledu orgánů činných v trestním řízení a zejména pak policejního orgánu je nejproblematictější ztotožnění osoby pachatele a samotný proces dokazování, jelikož taková osoba zpravidla nikdy nepřijde do kontaktu jak s osobou, která účet založila, tak s pracovníky banky. Problematické je taktéž dohledávání toku finančních prostředků, což je způsobeno mimo jiné i časovou prodlevou mezi časem spáchání a oznámení trestného činu, jelikož v těchto případech, kdy je trestná činnost organizována, jsou mnohdy nějaký čas krátkodobé půjčky spláceny.

5.2 Využití zahraničního prostředí

Využití zahraničního prostředí je jednou ze slabin boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, ale i v širším pojetí boje proti páchání trestné činnosti a to zejména s ohledem na ne zcela ideální mezinárodní spolupráci a časové prodlevy s ní spojené.

V souvislosti se zahraničním prostředím můžeme zaznamenat pojem „offshore“ centra či společnosti. Offshore společnosti jsou právnické osoby registrované v zemích, které umožňují příznivější daňový režim. Samotný význam slova offshore vznikl z anglického spojení dvou slov „off“ (přeloženo jako „mimo“) a „shore“ (přeloženo jako pobřeží). Principem offshore společností je, že se jedná o podnikání, při kterém je obchodní společnost založena a registrována mimo stát, ve kterém fakticky vykonává svou činnost. Státy, ve kterých jsou nejčastěji zakládány takové společnosti, se nazývají „daňové ráje“. Z „podnikatelského“ pohledu se jedná o legální způsob založení společnosti za účelem daňové optimalizace, snížení výrobních nákladů přesunutím výroby do zahraničí, lepší efektivnost podnikání apod.⁵⁷ Z pohledu orgánů činných v trestním řízení se jedná o rizikový jev, jelikož v některých zemích a offshore centrech platí například zákon, že pokud cizinec investuje v daném státě určitý

⁵⁷ Parkehill.cz: *Co je offshore?* [online]. [cit. 22. 8. 2022]. Dostupné z: <https://parkerhill.cz/co-je-offshore/>

finanční obnos, získá automaticky příslušné státní občanství daného státu. To přináší jistou ochranu před trestním řízením vedeným proti jeho osobě, potažmo žádostem o jeho vydání k trestnímu stíhání. Daňové ráje obvykle striktně omezují zveřejňování jakýchkoliv informací o společnostech a jejich majitelích, čímž de facto zaručují plnou anonymitu. Mezi takové státy patří Bahamy, Kajmanské ostrovy, Dubaj, Kypr, ale možná i překvapivě evropský stát Nizozemsko a v neposlední řadě taktéž Švýcarsko.⁵⁸

5.3 Virtuální měna

Praní špinavých peněz a financování terorismu pomocí virtuálních měn se stává v poslední době čím dál častějším trendem. S ohledem na neustále rostoucí ceny digitálních aktiv se tyto stávají častým terčem zločinců. V loňském roce 2021 byl zaznamenán smutný rekord, když byly zneužity kryptoměny v hodnotě 14 miliard korun českých. Podstata kryptoměn jako takových nahrává nejrůznějším podvodům, proto se dá předpokládat, že v budoucnu tato trestná činnost klesat nebude, spíše naopak. Podstata kryptoměn taktéž nahrává pachatelům ukryt trestnou činností získaný prospěch. Virtuální měny představují decentralizovanou ekonomiku, vyznačující se anonymitou pro odesílatele i příjemce finančních transakcí. Uživatelé sice mohou sledovat převody peněz, ale příjemce i odesílatel zůstane vždy v anonymitě.⁵⁹

Nejznámější virtuální měnou je Bitcoin, který je relativně stále novou měnou vzniklou v roce 2008 a je pouze digitální měnou. Vznikl v počítačovém světě tak, aby nemohl být nikým ovlivnitelný, vládou, jakoukoliv institucí, ani samotným tvůrcem. Tuto měnu lze vyrábět, a to specifickým způsobem, tzv. těžbou, v rámci řešení složitých matematických úloh, na principu potvrzování transakcí v síti. K tomu slouží tzv. účetní kniha Blockchain⁶⁰, název vznikl od procesu potvrzování transakcí po blocích. K samotnému držení Bitcoinů slouží bitcoinové peněženky. Tato peněženka je soustava znaků, a koncový uživatel může mít

⁵⁸ *Investigace.cz: Co jsou to daňové ráje? Vysvětlíme!* [online]. [cit. 22. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.investigace.cz/pruvodce-danovymi-raji/>

⁵⁹ *Newstream.cz: Praní špinavých peněz i financování terorismu. Zločinci rekordně zneužívají kryptoměny* [online]. [cit. 17. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.newstream.cz/money/zlocinci-rekordne-zneuzivaji-kryptomeny>

⁶⁰ Blockchain – v překladu blokový řetězec, v informatice se jedná o výraz speciálního druhu distribuované decentralizované databáze uchovávající neustále se rozšiřující počet záznamů

i několik takovýchto peněženek.⁶¹ Peněženka, resp. v oblasti virtuální měn kryptopeněženka, se skládá z veřejného a privátního klíče. V jednoduchosti lze uvést, že veřejný klíč je obdobou čísla účtu a privátní klíč je heslo k danému účtu. Disponent privátního klíče má tudíž přístup k aktuálnímu zůstatku dané kryptoměny. Takto zkráceně lze vymezit pojem virtuální měny.

V současné době se policisté zařazených mimo kybernetickou kriminalitu s problematikou virtuální měn příliš často nesetkávají, nicméně prognózy stavu vývoje trestné činnosti napovídají, že v budoucnu se situace může výrazně změnit. Sám jsem již, ačkoliv se věnuji problematice obecné trestné činnosti, zejména té majetkové, zaznamenal případy, kde obsahem byla virtuální měna. V současné době je však toto téma ze strany policejního orgánu stále značně neprobádané a bude zasluhovat důslednou přípravu a vzdělávání se.

Nad výše uvedené je však třeba poznamenat, že v neveřejném zdroji, intranetu Policie České republiky, byl uveřejněn metodický technický postup s virtuálními měnami v trestním řízení, který vymezuje teoretický základ této problematiky a taktéž uvádí praktické činnosti v rámci realizace zajišťování virtuálních měn. Blíže se však této metodice v této práci nebudu zabývat, jelikož se domnívám, že s ohledem na cíl práce je toto nadbytečné, i s ohledem na ochranu taktických postupů Policie ČR v trestním řízení.

5.4 Vishing, spoofing

Jako zajímavé považuji uvést rozšiřující se druh trestné činnosti spočívající v neoprávněném získání finančních prostředků či jiných osobních citlivých dat prostřednictvím telefonního hovoru, emailu, textové zprávy, aj, přičemž pachatelé svou pravou identitu maskují. Tento druh trestné činnosti je pro pachatele velmi výnosný a pro poškozené mnohdy obtížně odhalitelný, jelikož pachatelé maskují zobrazované jméno, emailovou adresu, telefonní číslo a vyvolávají tak dojem, že se jedná o důvěryhodný zdroj. V poslední době je zaznamenána celá řada případů, kdy se pachatelé vydávají nejčastěji za pracovníky bankovní společnosti, kteří volají poškozeným s legendou, že jim

⁶¹ *Tradearena.cz: Co je kryptoměna* [online]. [cit. 17. 8. 2022]. Dostupné z: https://www.tradearena.cz/rubriky/bitcoin/co-je-kryptomena-bitcoin_354.html

byl napaden jejich účet a jsou tak ohroženy jejich finanční prostředky na něm uložené. V momentě, kdy je poškozený vystrašen, že o své finanční prostředky přijde, domnělý pracovník mu nabídne řešení ve formě dočasného převodu finančních prostředků na bezpečný bankovní účet. V případě, že poškozený na tuto legendu dostatečně rychle nezareaguje, pachatelé využívají další metodu tzv. spoofingu, což znamená, že ze spoofovaného čísla jsou schopni napodobit prakticky jakékoliv telefonní číslo, nejčastěji číslo Policie České republiky, za kterým se další osoba vydává jako policista, který toto nebezpečí potvrdí. V případě, že poškozený zavolá na toto telefonní číslo zpět, dovolá se už na skutečné číslo Policie České republiky, kdy jsou však již peníze z jeho účtu odeslány na účet sdělený pachatelem.⁶²

⁶² *policie.cz: Preventivní informace, Vishing a spoofing* [online]. [cit. 22. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/vishing-a-spoofing.aspx>

6 Srovnání finančního šetření v českém a zahraničním prostředí a návrhy na zlepšení v oblasti finančního šetření

V poslední kapitole diplomové práce se budu věnovat srovnání českého a zahraničního prostředí v oblasti finančního šetření. K tomu bylo provedeno dotazníkové šetření u pracovníků zabývajících se touto problematikou v Litvě, Bulharsku a Spolkové republice Německo, na základě kterého se pokusím, za současné provedení analýzy příslušných právních zahraničních předpisů, vyzdvihnout nejzásadnější zjištění a z toho plynoucí návrhy ke zlepšení oblasti finančního šetření v českém prostředí. Závěrem této kapitoly přestřu návrhy ke zlepšení současného stavu v oblasti finančního šetření, a to z poznatků z mé dosavadní praxe, coby policisty zabývající se majetkovou trestnou činností a finančním šetřením.

Česká republika si v oblasti finančního šetření a v boji proti legalizaci výnosů z trestné činnosti nevede nijak špatně. Výbor Moneyval v roce 2021 zhodnotil Českou republiku z „částečně vyhovující“ na „z velké části vyhovující“ u pěti doporučení FATF a z „částečně vyhovující“ na „vyhovující“ u jednoho doporučení FATF. Policie České republiky v oblasti zajišťování majetkových hodnot učinila od roku 2011 značný progres, když v roce 2020 zajistila majetek v celkové hodnotě 6,5 mld. Kč, s 50% úspěšností odčerpání majetku pachatelům trestné činnosti. Zajišťování a odčerpání majetku byla ze strany Moneyval hodnocena velmi pozitivně.⁶³

Prvním návrhem ke zlepšení je **vytvoření a přijetí zákona upravujícího finanční šetření**. Jak jsem v práci uvedl, existuje celá řada právních předpisů, které tuto oblast upravují, a to jak na vnitrostátní, tak mezinárodní úrovni, nicméně se domnívám, že k zefektivnění činností orgánů činných v trestním řízení by byl zákon na vnitrostátní úrovni upravující finanční šetření jednoznačně prospěšný. Novelizaci trestních předpisů doporučil České republice i výbor Moneyval, s tím, že by na základě této novely nebylo třeba ve všech případech

⁶³ *Policie.cz: Zlepšení hodnocení ČR v boji proti praní špinavých peněz* [online]. [cit. 21. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/zlepseni-hodnoceni-cr-v-boji-proti-prani-spinavych-penez.aspx>

praní peněz zapotřebí jasně identifikovat zdrojovou trestnou činnost, ale pouze by stačilo předložit důkazy o kriminálním charakteru majetku.⁶⁴

V České republice je možné odčerpat majetek prostřednictvím sankcí uložených soudem. Ne vždy je však možné prokázat trestnou činnost, hlavně v případech organizovaných zločineckých struktur, a tedy i prokázat, že majetek pochází z trestné činnosti. Směrnice evropského parlamentu a rady 2014/42/EU ze dne 3. dubna 2014, o zajišťování a konfiskaci nástrojů a výnosů z trestné činnosti v Evropské unii, uvádí možné přístupy v oblasti odčerpání výnosů z trestné činnosti, aniž by bylo prokázáno spáchání trestného činu. Možnost konfiskace majetku bez prokázání trestné činnosti by byla účinným nástrojem v oblasti zajišťování majetkových hodnot.

Z provedeného dotazníkového šetření vyplynulo, že obdobná právní úprava je u všech dotázaných zemí, Bulharsku, Litvě, i Spolkové republice Německo. Mimo dotazníkové šetření byla provedena analýza trestního zákoníku Spolkové republiky Německo, Slovenska, Francie a Nizozemska, kterou bylo zjištěno, že právní základy trestních předpisů jsou shodné s českým trestním zákoníkem. To lze vysvětlit mezinárodními právními předpisy, které většina zemí implementuje do svých vnitrostátních právních předpisů.

Analýzou zahraničních právních předpisů byl zjištěn jeden hlavní rozdíl v části trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti, kdy oproti českému trestnímu zákoníku, německý a francouzský trestní zákoník pracuje s pojmem **účinná lítost**. V německém trestním zákoníku je tato definována v § 261 odst. 9. Dle tohoto ustanovení nehrozí trestní postih tomu, kdo dobrovolně oznámí trestný čin příslušnému úřadu nebo dobrovolně podněcuje k takovému oznámení.⁶⁵ Novelou z roku 2013 institut účinné lítosti do svého trestního zákoníku zavedla také Francie.⁶⁶ Nabízí se otázka, zda by institut účinné lítosti byl využitelný i v českém prostředí. Účinná lítost je v trestním zákoníku vymezena v ustanovení

⁶⁴ Moneyval (2021): Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures Czech republic [online]. [cit. 21. 8. 2022]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/moneyval-2021-32-fur-cz/1680a4ced4>

⁶⁵ Německý trestní zákoník [online]. [cit. 21. 8. 2022].

Dostupné z: http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stgb/englisch_stgb.html#p2095

⁶⁶ Novela francouzského trestního zákoníku z roku 2013 [online]. [cit. 21. 8. 2022]. Dostupné z: https://www.assemblee-nationale.fr/14/pdf/amendements/1011/CION_LOIS/CL16.pdf

§ 33, ale v taxativním výčtu není obsažen trestný čin legalizace výnosů z trestné činnosti. Osobně jsem došel k závěru, že by byl tento institut spíše nadbytečný ve vztahu k legalizaci výnosů z trestné činnosti. Určitá motivace beztrestnosti osoby v případě učinění kroků k odhalení pachatelů této trestné činnosti by byla vhodná, nicméně pochybuji o faktickém využití tohoto institutu. Tyto pochyby zakládám na skutečnosti, o jaké osoby se ve většině případů jedná. Osoby s nižším právním vědomím, osoby sociálně slabé, mnohdy bez domova či s trvalým pobytem na úřadě. Opravdu by tyto osoby dobrovolně oznámili tento trestný čin či skutečnost, které by přispěly k objasnění prověřované věci? Určitým řešením by byla osvětová činnost, především v médiích. Snažit se o co největší informovanost a právní vzdělání. V souvislosti s tímto typem trestné činnosti však nelze opomenout princip jejího páčání. Osoby, na něž by se měla vztahovat účinná lítost, nemají povědomí o tom, jakým způsobem je legalizace jakýchkoliv výnosů prováděna, s osobami organizujícími tuto trestnou činnost se zpravidla nikdy nesetkají a mnohdy, i s ohledem na časovou prodlevu mezi jejím jednáním a trestním řízením, si nejsou schopni vybavit ani osoby prostředníků. Na základě uvedeného docházím k závěru, že tento institut vnímám spíše jako nadbytečný a v budoucnu těžko aplikovatelný.

V souvislosti s novou právní úpravou bych navrhoval **přenesení důkazního břemene** ve věcech prokázání zákonného původu majetku na osobu, které byla určitá majetková hodnota zajištěna. Zákonná úprava by zcela jistě přinesla rozpor se základní zásadou trestního řízení „presumpcí neviny“. Tuto otázku řešil Evropský soudní dvůr, v rámci rozsudku vydaného dne 23. prosince 2009. Ve svém rozsudku uvádí:

Podle judikatury Evropského soudu pro lidská práva platí skutkové nebo právní domněnky v každém právním řádu a EÚLP⁶⁷ takové domněnky v zásadě nezakazuje. Vyžaduje však, aby smluvní státy v tomto ohledu zůstaly v určitých mezích, pokud jde o trestní právo. Zásada presumpce neviny, zakotvená v čl. 6 odst. 2 EÚLP, tak nepohlíží na skutkové nebo právní domněnky stanovené v trestním právu s lhostejností.

⁶⁷ EÚLP – Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, podepsaná v Římě dne 4. listopadu 1950

Ukládá státům, aby je omezily v rozumných mezích, které zohledňují význam toho, co je v sázce, a zachovávají právo na obhajobu.⁶⁸

Skutečnosti uvedené v tomto rozsudku jsou důkazem pro můj návrh, že zjevný rozpor se zásadou presumpcí nevinny, by za splnění určitých podmínek, nemusel být pro přenesení důkazního břemene překážkou. Bylo by jistě potřeba, jak Evropský soudní dvůr uvádí, tyto domněnky omezovat v rozumných mezích, ačkoliv, dle mého názoru, za podmínky použití domněnky, jež by byla vyvratitelná a na níž by bylo možné využít možnosti uplatnění obhajoby, by bylo přenesení důkazního břemene akceptovatelné a v rámci boje proti praní špinavých peněz efektivní.

V rámci přenesení důkazního břemene by tak mohlo být zavedeno ustanovení, které by stanovilo povinnost osobě, které byla na základě zjištění oprávněných orgánů zajištěna majetková hodnota, aby prokázala zákonnost nabytí takové majetkové hodnoty. V opačném případě by došlo k její konfiskaci, případně odvedení daně v maximální možné výši rovnající se hodnotě zajištěné majetkové hodnoty.

Další zkoumanou oblastí ve srovnání českého a zahraničního prostředí bylo, **kdo a jakým způsobem provádí finanční šetření** a jaké k tomu využívá zdroje či informační systémy.

Tímto bylo zjištěno, že v Bulharsku je finanční šetření prováděno různými vládními agenturami a odborníky, kterým se shromažďují legitimní důkazy. Bulharsko má oproti České republice zvláštní oddělení, tzv. Ekonomické oddělení, které je mimo trestní a bezpečnostní oblast. Toto oddělení je odpovědné za provedení finančního šetření. V případě složitějších trestných činů vyšetřování vede zvláštní vyšetřovatel, pro naši představu jde o postavení osoby obdobné v našem prostředí státnímu zástupci. Dalším rozdílem je vyžadování bankovních informací podléhajícím bankovnímu tajemství, ke kterému je v Bulharsku třeba povolení soudu.

⁶⁸ Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 23. 12. 2009, ve věci C-45/08

Ve Spolkové republice Německu je opět situace obdobná té v České republice. Policisté mají přístup do obdobných evidencí. Jediný, avšak podstatný, rozdíl je v evidenci „katastru nemovitostí“. V Německu mají policisté situaci značně ztíženou, jelikož v případě spolkové republiky, která je rozdělena do 16 spolkových zemí, je katastr organizován místně. To znamená, že policista nemá možnost přístupu k veškerým majetkovým právům daného subjektu v celé zemi, ale pouze ve svém působišti, tj. v jednotlivé zemi. Zřízení katastru nemovitostí s evidencí majetku na území celého území Německa je požadavkem Evropské unie.

V současnosti bych s ohledem na dosavadní praxi zavedl některé dílčí návrhy za účelem zefektivnění zjišťování informací v rámci finančního šetření.

Prvním dílčím návrhem by bylo vylepšení **Centrální evidence účtů**, která by byla přístupná všem oprávněným policistům a obsahovala by aktuální data. Výstupem k zájmovému subjektu by byl souhrnný přehled, který je však nyní ve formě seznamu záznamů. To v praxi znamená, že k jednomu bankovnímu účtu je evidováno v některých případech několik desítek záznamů a ty nejsou zpracovány souhrnně pod jedním bankovním účtem. Osoba, která tyto záznamy vyhodnocuje, tak musí zanalyzovat desítky záznamů, přitom se ve skutečnosti jedná pouze o dva bankovní účty. V případě online přístupu do této evidence by bylo třeba zajistit oprávněnost přístupu a bezpečnost dat. Co se oprávněnosti vstupu týká, myslím, že by podkladem mohl být princip fungování dálkového přístupu do ETR prostřednictvím bezpečnostních tokenů. Co se bezpečnosti dat týká, oslovil bych experty zabývající se touto problematikou. Hlavní význam tohoto návrhu spatřuji v efektivnějším zpracování požadovaných dat zpracovatelem finančního šetření a taktéž eliminaci časové prodlevy způsobené vyžádáním požadovaného výstupu prostřednictvím státního zastupitelství.

V rámci získávání možných dat využitelných pro trestní řízení si dovoluji uvést idealizovanou představu, návrh, a to možnost **sledování komunikace prostřednictvím whatsappu, facebooku** (messengeru), potažmo prostřednictvím jiných komunikačních programů jako je viber, apod. Z mých současných dosud získaných znalostí toto není s ohledem na šifrovanou

komunikaci v rámci internetového prostředí možné, nicméně je evidentní, že odposlechy telekomunikačního záznamu jsou méně efektivní, jelikož pachatelé trestné činnosti jsou mnohdy poučeni a využívají právě zmíněné programy.

V oblasti **personální a organizačního zajištění** v České republice v souvislosti s finančním šetřením nelze navrhnout jednoduché a účinné řešení. Jedná se o specifickou, náročnou a sofistikovanou činnost, která vyžaduje znalost značného množství právních předpisů a úsilí každého jednotlivce přesahující rámec běžné pracovní doby. Policisté, nehovoříme-li o „specializovaných“ oddělení v rámci Národní centrály proti organizovanému zločinu věnující se přímo této problematice, se mimo finanční šetření zabývají taktéž „ostatními“ trestními spisy a činností související s výkonem služby. Faktorem negativně ovlivňujícím jejich činnost je administrativní zátěž v rámci vedeného trestního řízení, která mnohdy zabere více času a úsilí, než samotné vyšetřování (vyhodnocení trestního spisu apod.). Dalším faktorem je nastavení pozitivní motivace jednotlivých policistů určených k finančnímu šetření. Můžeme být svědky, že řada policistů je označena jako „specialista na finanční šetření“, ačkoliv o tuto problematiku nejeví žádný zájem, v této oblasti se nevzdělávají a ve skutečnosti tak žádnou činnost související s vyhledáváním majetku nevykonávají a nejsou toho ve své podstatě ani schopni. Jak bylo výše popsáno na příkladu Bulharska, to využívá služby specialistů a odborníků z civilních řad. Nabízí se zde otázka, zda by nebylo řešením oddělit tuto činnost ze sféry Policie České republiky a zřídit samostatný orgán provádějící finanční šetření? Případně vytvoření pracovních skupin určených pouze pro tuto problematiku v rámci každého oddělení, ať už se jedná o útvary Obvodních či Krajských ředitelství Policie České republiky, odboru hospodářské či obecné kriminality. Domnívám se však, že motivovat policisty bude značně složité, i přestože většina vnímá, jak podstatný význam finanční šetření zaujímá.

Posledním bodem této kapitoly bude téma **mezinárodní policejní spolupráce a časových prodlev s ní spojených**. Mezinárodní policejní spolupráce a výměna informací mezi jednotlivými státy trvá mnohdy měsíce, ne-li roky. Jak i z dotazníkového šetření vyplývá, čas potřebný pro vyřízení mezinárodní spolupráce vůbec nereflektuje současnou moderní dobu, která se vývojem technologií neustále zrychluje. Pachatelé trestné činnosti jsou v současné době schopni ovládat bankovní účty napříč celým světem, nemluvě o dosud ne příliš probádané problematice virtuálních měn. Navrhnout efektivní návrh ke zlepšení není a nebude jednoduché ani v budoucnu, ačkoliv se o to příslušné orgány Evropské unie a jednotlivé státy snaží.

7 Závěr

Cílem mé diplomové práce byla snaha reagovat na aktuální trend, který v rámci mé policejní činnosti registruji, a tím je implementace finančního šetření do pokud možno každého trestního řízení, jsou-li pro to dány podmínky. Snahou bylo vytvořit ucelenou „příručku“, která by definovala význam finančního šetření a jeho proces a byla využitelná v mé činnosti a případně činnosti čtenářů z řad policistů.

V úvodu této diplomové práce jsem definoval pojem finanční šetření a právní předpisy související s tímto pojmem. Věnoval jsem se jak mezinárodní právní úpravě, tak té vnitrostátní. V rámci naší právní úpravy jsem se zaměřil na, dle mého názoru, nejpodstatnější zákony, které dávají zákonný rámec činnosti Policie ČR nejen v rámci provádění finančního šetření, ale v celém trestním řízení jako takovém. Taktéž jsem upozornil na zásadní nedostatek, který v souvislosti s právní úpravou registruji, kterým je nedostatečná právní úprava zakotvující proces finančního šetření jako takového.

Zvláštní pozornost jsem věnoval vybraným pojmům v oblasti zajišťování majetkových hodnot. Pojmů, které by si zasloužily větší pozornost, by bylo jistě větší množství, nicméně během mé dosavadní praxe cítím, že pojmy, ve kterých se stále často chybuje, jsou právě pojmy jako nástroj a výnos z trestné činnosti. Vnímám, že určitým důvodem může být mimo jiné skutečnost, že se primárně problematice hospodářské kriminality a finančnímu šetření nevěnuji, proto mé praktické znalosti a znalosti kolegů nemohou konkurovat znalostem policistů věnujícím se této problematice.

V rámci kapitoly 4 „finanční šetření v praxi“ jsem popsal proces finančního šetření tak, jak by policista měl postupovat, bude-li přemýšlet, zda finanční šetření provést, jakým způsobem, za jakým účelem, na koho se obrátit, případně, jaký zákon či jiný právní předpis využít pro zjištění dalších informací. Během popisu jsem se snažil upozornit na možná úskalí, která sebou finanční šetření přináší a čemu se vyvarovat, aby finanční šetření bylo co možná nejrychlejší a nejefektivnější. Nastíněna byla taktéž problematika správy

zajištěných věcí a nejvýznamnější subjekt využívaný Policií České republiky – Centrum zajištěných aktiv.

V páté kapitole této práce jsem popsal vybrané metody legalizace a zakrývání výnosů z trestné činnosti, které z pohledu vyšetřovatele obecné kriminality vnímám jako nejpodstatnější a v rámci mé problematiky nejčastější. Mám potřebu zde uvést, že si uvědomuji, že výčet těchto metod a technik by mohl být značně rozsáhlejší, nicméně jak jsem uvedl, vycházel jsem z mé dosavadní praxe coby vyšetřovatele obecné majetkové trestné činnosti a usuzuji, že naplnění stanoveného cíle této práce tento omezený výčet nijak negativně neovlivňuje.

V poslední kapitole jsem provedl analýzu právních předpisů vybraných států, k čemuž jsem formou otevřeného dotazníku oslovil policisty v zahraničí, kteří se ve své zemi problematikou finančního šetření zabývají. Výsledná data, i přes větší počet oslovených respondentů, mohou být negativně ovlivněna nízkým vzorkem odpovídajících respondentů, jelikož většina odpovědí nezaslala. I přesto však vyhodnocené odpovědi přispěly k rozšířenějšímu pohledu na danou problematiku a zcela jistě i k určitému zformování mých konečných návrhů na zlepšení finančního šetření v našem prostředí.

Oblast, které jsem se v poslední kapitole mé diplomové práce věnoval v rámci navrhovaných zlepšení procesu finančního šetření, je vytvoření a přijetí zákona upravujícího finanční šetření. Dále jsem rozebral institut účinné lítosti a faktory ovlivňující jeho zavedení do českého právního řádu. Za využití judikatury Evropského soudního dvoru jsem se věnoval návrhu na přenesení důkazního břemene. A taktéž byla značná pozornost věnována tomu, kdo a jakým způsobem provádí finanční šetření, za využití poznatků získaných od zahraničních kolegů. Dílčí úpravy jsem navrhl taktéž v souvislosti s Centrální evidencí účtů a krátce jsem představil trochu až utopickou myšlenku možnosti sledovat komunikaci vedenou prostřednictvím komunikačních programů whatsapp, messenger, a další. Posledními body byla oblast personálního a organizačního zajištění, opět za využití poznatků od zahraničních kolegů a taktéž mezinárodní policejní spolupráce a časových prodlev s ní spojených.

Vzhledem k výše uvedenému shrnutí mohu uvést, že mnou v úvodu práce vytyčený cíl byl splněn. Je evidentní, že ať už na mezinárodní, tak i vnitrostátní úrovni je finanční šetření čím dál častěji diskutovaným tématem a zaslouží si pozornost každého policisty, který se zabývá trestním řízením. S ohledem náročnost této problematiky, spolu s pracovním a administrativním vytížením metodických pracovníků finančního šetření je třeba, aby se každý policista vzdělával a zajímal se o dané téma, jelikož bez těchto znalostí bude proces zajišťování majetku v trestním řízení o to komplikovanější.

8 Seznam použité literatury

monografie

DVOŘÁK, Vratislav et al. Výnosy z trestné činnosti. Vyd. Policejní akademie České republiky v Praze, Praha 2010. str. 251.

ŠUGÁR, Ján a kol. Certifikovaná metodika finančního šetření pro Policii České republiky.[online]. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2015. str. 102. [cit. 15. 8. 2022]. ISBN: 978-80-7408-125-5.

Dostupné z: https://is.vsfs.cz/repo/5209/Nmet_Certifikovana_metodika.pdf

ŠUGÁR, Ján a kol. Finanční šetření v trestním řízení. 1. vydání, Praha, Eupress, Vysoká škola finanční a správní, 2015. str. 180. ISBN 978-80-7408-121-7.

VÍTKOVÁ, P. Zajištění nástrojů trestné činnosti a výnosů z trestné činnosti a náhradní hodnoty podle § 79a až 79g trestního řádu. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. str. 228. ISBN 978-80-7598-551-4.

časopisecké články

CHMELÍK, Jan. Operativně pátrací činnost v trestním řízení. Forenzní vědy, Kriminallistika. [online]. 2/2021, ročník 6. [cit. 17. 8. 2022]. Dostupné z:

<https://www.vsfs.cz/periodika/forenzni-vedy-2021-2-02.pdf>

konferenční příspěvky

HABRMAN, Tomáš. Financování vězeňské služby v ČR. Praha [online]. 2021. Diplomová práce. Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta financí a účetnictví, Katedra veřejných financí. Vedoucí práce doc. Ing. Alena Maaytová, Ph.D. [cit. 13. 8. 2022].

Dostupné z: https://vskp.vse.cz/82325_financovani-vezenske-sluzby-v-cr

zákonná úprava a IAŘ

EÚLP – Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, podepsaná v Římě dne 4. listopadu 1950

Německý trestní zákoník [online]. [cit. 21. 8. 2022]. Dostupné z: http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stgb/englisch_stgb.html#p2095

Novela francouzského trestního zákoníku z roku 2013 [online]. [cit. 21. 8. 2022]. Dostupné z: https://www.assemblee-nationale.fr/14/pdf/amendements/1011/CION_LOIS/CL16.pdf

Rámcové rozhodnutí rady 2005/212/SVV, o konfiskaci výnosů a majetku z trestné činnosti a nástrojů trestné činnosti, ve znění k 24. 2. 2005

Rozsudek Evropského soudního dvora ze dne 23. 12. 2009, ve věci C-45/08

Usnesení NS ze dne 8. 9. 2016, č. j. 6 Tdo 1179/2016

Usnesení Ústavního soudu II. ÚS 369/15 ze dne 17. 2. 2015

Zákon č. 119/2002 Sb., Zákon o střelných zbraních a střelivu a o změně zákona č. 156/2000 Sb., o ověřování střelných zbraní, střeliva a pyrotechnických předmětů a o změně zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o střelných zbraních), ve znění zákona č. 13/1998 Sb., a zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, (zákon o zbraních)

Zákon č. 141/1961 Sb., zákon o trestním řízení soudním (trestní řád)

Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách

zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti – AML zákon

zákon č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

zákon č. 279/2003 Sb., o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení

Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád

zákon č. 300/2016 Sb., o centrální evidenci účtů – zákon o CEU

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 59/2017 Sb., Zákon o použití peněžních prostředků z majetkových trestních sankcí uložených v trestním řízení a o změně některých zákonů

Zákon č. 59/2017 Sb., zákon o použití peněžních prostředků z majetkových trestních sankcí uložených v trestním řízení a o změně některých zákonů

Závazný pokyn policejního prezidenta č. 103 ze dne 28. května 2013, o plnění některých úkolů policejních orgánů Policie České republiky v trestním řízení

Závazný pokyn policejního prezidenta č. 174 ze dne 12. září 2011, k provádění finančního šetření v trestním řízení

Závazný pokyn policejního prezidenta č. 23 ze dne 11. února 2022, o správě majetku zajištěného v trestním řízení

webové stránky a elektronické zdroje

BKCH-advokati.cz: Změna trestního zákoníku, účinnost od 1. 2. 2019 [online]. [cit. 16. 8. 2022]. Dostupné z:

<https://www.bkch-advokati.cz/zmena-trestniho-zakoniku-ucinnost-od-1-2-2019/>

Cenza.cz: Centrum zajištěných aktiv Ministerstva vnitra ČR. [online]. [cit. 17. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.cenza.cz/o-nas/>

FATF. Mezinárodní spolupráce a instituce. Ministerstvo financí České republiky. [online]. [cit. 13. 8. 2022].

Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/archiv/agenda-financniho-analytickeho-utvaru/mezinarodni-spoluprace-a-instituce>

FATF. Mezinárodní standardy v boji proti praní peněz, financování terorismu a profilerace. Doporučení FATF. [online]. Říjen 2020. [cit. 13. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.financnianalytickyyurad.cz/files/doporuceni-fatf-aktualni-k-rijnu-2020-cz.pdf>

INDRUCHOVÁ, Eva. Nová směrnice o předcházení využívání finančního systému k praní špinavých peněz [online]. 15. 12. 2015. [cit. 15. 8. 2022]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/nova-smernice-o-predchazeni-vyuzivani-financniho-systemu-k-prani-spinavych-penez?browser=full>

Investigace.cz: Co jsou to daňové ráje? Vysvětlíme! [online]. [cit. 22. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.investigace.cz/pruvodce-danovymi-raji/>

Investigace.cz: Česko se stává evropským centrem praní peněz [online]. [cit. 13. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.investigace.cz/cesko-se-stava-evropskym-centrem-prani-penez/>

Meziagenturní síť Camden Asset Recovery [online]. [cit. 15. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.carin.network/>

Moneyval (2021): Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures Czech republic [online]. [cit. 21. 8. 2022]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/moneyval-2021-32-fur-cz/1680a4ced4>

Newstream.cz: Praní špinavých peněz i financování terorismu. Zločinci rekordně zneužívají kryptoměny [online]. [cit. 17. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.newstream.cz/money/zlocinci-rekordne-zneuzivaji-kryptomeny>

Parkehill.cz: Co je offshore? [online]. [cit. 22. 8. 2022]. Dostupné z: <https://parkerhill.cz/co-je-offshore/>

policie.cz: Preventivní informace, Vishing a spoofing [online]. [cit. 22. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/vishing-a-spoofing.aspx>

Policie.cz: Zlepšení hodnocení ČR v boji proti praní špinavých peněz [online]. [cit. 21. 8. 2022]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/zlepseni-hodnoceni-cr-v-boji-proti-prani-spinavych-penez.aspx>

pravni prostor.cz: Hranice škody se v trestněprávních kauzách zvyšuje na dvojnásobek [online]. [cit. 16. 8. 2022].

Dostupné z: <https://www.pravni-prostor.cz/clanky/trestni-pravo/hranice-skody-se-v-trestnepravnich-kauzach-zvysuje-na-dvojnásobek>

profipravo.cz: ÚS: Přiměřenost trestu propadnutí věci [online]. [cit. 16. 8. 2022].

Dostupné z:

https://www.profipravo.cz/index.php?page=article&id_category=16&id_article=261957&csum=76cff2c7

Tradearena.cz: Co je kryptoměna [online]. [cit. 17. 8. 2022]. Dostupné z:

https://www.tradearena.cz/rubriky/bitcoin/co-je-kryptomena-bitcoin_354.html

9 Seznam příloh

Příloha číslo 1 – vzor dotazníku pro zahraniční policisty: „srovnání finančního šetření v České republice a zahraničí“

Příloha č. 2 – překlad vzoru dotazníku pro zahraniční policisty: „srovnání finančního šetření v České republice a zahraničí“ (vlastní překlad)

Příloha č. 3 – Dotazníky vyplněné policisty ze zahraničí (Bulharsko, Litva, Spolková republika Německo)

Příloha č. 4 – Dotazníky vyplněné policisty ze zahraničí, vlastní překlad (Bulharsko, Litva, Spolková republika Německo)

10 Přílohy práce

Příloha číslo 1 – vzor dotazníku pro zahraniční policisty: „srovnání finančního šetření v České republice a zahraničí“

1) Uvedte, kde jste zařazeni a zda se nějakým způsobem věnujete finančnímu šetření?

2) Kdo u vás provádí finanční šetření? Je to samotný vyšetřovatel trestního spisu nebo využíváte specializované pracoviště?

3) Pokud provádí finanční šetření sám vyšetřovatel, jaké zdroje informací má k dispozici? Co může vyžádat a zjistit sám, co musí prostřednictvím státního zástupce či specialisty?

(v České republice má vyšetřovatel přístup do Evidencí obyvatel, Katastru nemovitostí, Obchodní a živnostenský rejstřík, Registr zbraní, přístup do České správy sociálního zabezpečení, Evidence vozidel, Plavidel, obecně vyžadujeme informace samostatně dle trestního řádu, ale například bankovní informace prostřednictvím státního zástupce)

4) Jaké zákony upravují Finanční šetření? Máte přímo zákon na Finanční šetření?

(V České republice není finanční šetření přímo zmíněno v zákoně, ale je to upravené interním pokynem Policie)

5) Jaké příčiny a faktory znesnadňující finanční šetření vnímáte?

(V ČR například časové prodlevy způsobené žádostmi zasílanými přes Státní zastupitelství, obtížné trasování virtuálních měn, anonymita v kyberprostoru, ale také nedostatečné vzdělávání policistů v kyberkriminalitě)

6) Jak u vás vnímáte problematiku finančního šetření? Byli byste schopni uvést, jaké zlepšení byste navrhovali v rámci finančního šetření ve své zemi, případně navrhované/připravované změny (myšleno nové zákony, oprávnění policisty)? Případně uveďte cokoliv dalšího, co by finanční šetření mohlo zlepšit.

Příloha č. 2 – překlad vzoru dotazníku pro zahraniční policisty: „srovnání finančního šetření v České republice a zahraničí“ (vlastní překlad)

1) Introduce, where you are assigned and whether you are involved in any way in financial investigations?

2) Who leads financial research in your country? Is it the investigator of the criminal case itself or do you use an expert cooperation?

3) If the investigator himself carries out the financial investigation, what sources of information is available to him? What can he request and find out for himself, what does he have to do through a prosecutor or specialist?

(In the Czech Republic, the investigator has access to the Population Register, the Cadastre of Real Estate, the Commercial and Trade Register, the Arms Register, access to the Czech Social Security Administration, the Vehicle Register, Vessels, in general we require information according to the Penal Code and Penal Procedure by ourselves, but for example banking information require prosecutor's agreement.)

4) Is the research regulated by law? Which one? Is the research supported by other laws?

(In the Czech Republic, financial investigation is not directly mentioned in the law, but is regulated only by an internal instruction of the Police.)

5) What causes and factors make financial investigation of your point of view?

(In the Czech Republic these are for example - time delays caused by requests sent to the prosecutor, difficult tracing of virtual currencies, anonymity in cyberspace, but also insufficient education of police officers in cybercrime)

6) How do you perceive the issue of financial investigation? Would you be able to indicate what improvements you would propose within the financial investigation in your country, or the proposed/upcoming changes (meaning new laws, more police officers authorization, more education)? Alternatively, indicate anything that could improve the financial investigation.

Bulharsko

1) Introduce, where you are assigned and whether you are involved in any way in financial investigations?

Answer 1: My name is Stefan Totev and I work as a head of group in the “Robberies” unit at the Criminal department of the Metropolitan directorate of the Ministry of Interior in the republic of Bulgaria. My professional background includes combating crimes against property only and sadly I cannot share practical financial investigations experience.

2) Who leads financial research in your country? Is it the investigator of the criminal case itself or do you use an expert cooperation?

Answer 2: I must point out that in Bulgaria the term “financial research” is a little bit complicated. This is due to the fact that we have different government agencies and experts who do this type of research, but if we talk about financial crimes and financial research during the case, things come up differently. This time around, it is an obligation of the investigator and the correlated prosecutor’s office to implement the investigation. According to our Penal code, the investigator has the right to assign different researches to the appropriate financial experts and they are obliged to do the asked research, while meeting some deadlines. In Bulgaria, this is how legit evidence are being gathered.

3) If the investigator himself carries out the financial investigation, what sources of information is available to him? What can he request and find out for himself, what does he have to do through a prosecutor or specialist?

(In the Czech Republic, the investigator has access to the Population Register, the Cadastre of Real Estate, the Commercial and Trade Register, the Arms Register, access to the Czech Social Security Administration, the Vehicle Register, Vessels, in general we require information according to the Penal Code

and Penal Procedure by ourselves, but for example banking information require prosecutor's agreement.)

Answer 3: About the available sources of information, I must say that the legislation in Bulgaria is quite similar to that in Czech Republic. Investigators carry out the financial investigation and has access to wide variety of information sources, including those, listed above. However, there are some sensitive areas like banking information, where specific requirements must be met and the authority that grants the permission for access is the court. However, according to our penal code and penal procedure, we require information from almost all public and privet sources and they are obligated by the law, to provide us with the required information.

4) Is the research regulated by law? Which one? Is the research supported by other laws?

(In the Czech Republic, financial investigation is not directly mentioned in the law, but is regulated only by an internal instruction of the Police.)

Answer 4: Again, I must point out that the situation with our legislation is astonishingly similar to that of Czech Republic. Financial investigation (as a criminal act) is not directly mentioned in the law, but these type of investigations are being lead just like all other investigation, but with the use of appropriate specialists. Maybe now is the time to mention that we have Economic department, which is different than the Criminal or Security departments, and my colleagues there conduct the financial investigations. In some cases if the crimes are more complex and specifically listed in our penal code, investigation are being conducted by special investigator who are magistrates just like judges and prosecutors.

5) What causes and factors make financial investigation of your point of view?

(In the Czech Republic these are for example - time delays caused by requests sent to the prosecutor, difficult tracing of virtual currencies, anonymity in cyberspace, but also insufficient education of police officers in cybercrime)

Answer 5: According to my humble experience and knowledge with financial investigations, in Bulgaria we face some difficulties finding the right experts/specialists to be assigned to do some complex researches. Those specialists are few and often are quite busy. Also, more often than not, financial crimes are a bit complex and require a lot of time, efforts and knowledge. As you know, the world is changing really fast and we face more and more different approaches for committing financial crimes. Above are mentioned some related topics, like difficult tracing of virtual currencies, anonymity in cyberspace and I will add from some more from me, like offshore companies; money flow from one company to another and in that manner, some more difficulties with tracing. Often the owners of the companies are poorly educated people, in the lower part of society who even don't know for the events, regarding the many companies they "own".

6) How do you perceive the issue of financial investigation? Would you be able to indicate what improvements you would propose within the financial investigation in your country, or the proposed/upcoming changes (meaning new laws, more police officers authorization, more education)? Alternatively, indicate anything that could improve the financial investigation.

Answer 6: Financial investigations could be improved in several perspectives. Maybe a separate law, regulating financial crimes only must be voted and implemented in our work. We need the existence of mechanisms that give the investigators more power (regulated by law, of course), like more ways for impact over suspects and organisations, involved in financial crimes. We have to think about our investigators' education and competence as well. Financial

investigations are complex and difficult activities which require some specific skills and wide knowledge of the subject.

Also, we need better cooperation with experts/specialists from private sector.

It is a good idea to be found a way for investigations to take place in a reasonable amount of time, because right now they are of great volume and take lots of time, often years and years.

Litva

1) Introduce, where you are assigned and whether you are involved in any way in financial investigations?

Answer 1: Lithuanian Criminal Police Bureau (Criminal intelligence analyst).

2) Who leads financial research in your country? Is it the investigator of the criminal case itself or do you use an expert cooperation?

Answer 2: The pre-trial investigation is led by the prosecutor, the pre-trial investigation related to financial crimes in Lithuania is usually carried out by specialized units of the Police or the Financial crime investigation service (FNTT). Both are attached to the Ministry of Internal Affairs. The expert investigation itself can be carried out by the FNTT or the Forensic Expertise Center. The police do not have such opportunities, and rely on the specialist's conclusion obtained in the pre-trial investigation.

3) If the investigator himself carries out the financial investigation, what sources of information is available to him? What can he request and find out for himself, what does he have to do through a prosecutor or specialist?

(In the Czech Republic, the investigator has access to the Population Register, the Cadastre of Real Estate, the Commercial and Trade Register, the Arms Register, access to the Czech Social Security Administration, the Vehicle Register, Vessels, in general we require information according to the Penal Code and Penal Procedure by ourselves, but for example banking information require prosecutor's agreement.)

Answer 3: The pre-trial investigation is led by the prosecutor. Investigator carries out the instructions of the prosecutor, writes assignments and inquiries to various institutions and institutions, and performs the steps of the pre-trial investigation. Investigator have access to all data bases, except where a court order or prosecutor's order is required.

4) Is the research regulated by law? Which one? Is the research supported by other laws?

(In the Czech Republic, financial investigation is not directly mentioned in the law, but is regulated only by an internal instruction of the Police.)

Answer 4: the pre-trial investigation is conducted in strict compliance with the norms and deadlines of the Code of Criminal Procedure (LR BPK), recommendations and other instructions.

5) What causes and factors make financial investigation of your point of view?

(In the Czech Republic these are for example - time delays caused by requests sent to the prosecutor, difficult tracing of virtual currencies, anonymity in cyberspace, but also insufficient education of police officers in cybercrime)

Answer 5: Big problem is the deadlines and duration of financial research by specialists - experts. On average, it takes about 1,5 - 2 years to conduct such an investigation and receive a conclusion

6) How do you perceive the issue of financial investigation? Would you be able to indicate what improvements you would propose within the financial investigation in your country, or the proposed/upcoming changes (meaning new laws, more police officers authorization, more education)? Alternatively, indicate anything that could improve the financial investigation.

Answer 6: I would suggest digitizing and developing the information database and accountability of companies to such information databases. Educate specialized departments and invest in expert training

Spolková republika Německo

1) Introduce, where you are assigned and whether you are involved in any way in financial investigations?

Answer 1: I am a chief inspector at the State Criminal Police Office / CID Office of Baden-Württemberg working in a financial investigations unit targeting money laundering, asset recovery and general financial investigations.

2) Who leads financial research in your country? Is it the investigator of the criminal case itself or do you use an expert cooperation?

Answer 2: In the State of Baden-Württemberg the financial research or financial investigations are done by specially trained police officers who assist the investigator(s) of the criminal case.

3) If the investigator himself carries out the financial investigation, what sources of information is available to him? What can he request and find out for himself, what does he have to do through a prosecutor or specialist?

(In the Czech Republic, the investigator has access to the Population Register, the Cadastre of Real Estate, the Commercial and Trade Register, the Arms Register, access to the Czech Social Security Administration, the Vehicle Register, Vessels, in general we require information according to the Penal Code and Penal Procedure by ourselves, but for example banking information require prosecutor's agreement.)

Answer 3: It is almost the same in Germany: All official records or registers can be accessed by the financial investigator himself. For banking information, e.g. transaction documents etc., and for gathering information from some private companies the prosecutor's office is sending a request for information. If the information requested is not sensitive, most private companies comply with "simple" requests from the police force.

In case of a serious felony, with a threat of punishment over 1 year, or other specific crimes, for example money laundering, the tax authority can disclose

information to the financial investigator which might help or be needed in the investigations.

4) Is the research regulated by law? Which one? Is the research supported by other laws?

(In the Czech Republic, financial investigation is not directly mentioned in the law, but is regulated only by an internal instruction of the Police.)

Answer 4: The financial investigations or research is not regulated by its own law or code. In every law that regulates a certain field, for example the bank account register, a passage is incorporated that allows the police or other authorities, e.g. customs or intelligence authorities, to request information which is subjected under that specific law. Furthermore the German Code of Criminal Procedure contains a general authorization for the public prosecutor and the police to request all the needed information to properly investigate crimes. In addition, there are internal instructions in several police forces in Germany on how to approach and conduct financial investigations.

5) What causes and factors make financial investigation of your point of view?

(In the Czech Republic these are for example - time delays caused by requests sent to the prosecutor, difficult tracing of virtual currencies, anonymity in cyberspace, but also insufficient education of police officers in cybercrime)

Answer 5: In Germany, the land register (Cadastre of Real Estate) is organized locally and cannot be accessed by every police officer in Germany. For example, a police officer from Berlin has no access to the land register in his neighboring state Brandenburg or my state Baden-Württemberg. This for instance makes it harder to investigate all the property a person of interest owns in Germany.

Nowadays, less and less financial crimes or financial gains from crimes are used locally. The perpetrators are trying to hide and move their financial gains all over the world, which is getting easier due to various financial service providers and laws targeted at improving global financial trade. The authorizations and

international agreements for public prosecutors and police forces to investigate outside of their original jurisdiction are sorely lacking behind. In practice, international financial investigations are taking a very long time and cannot keep up with the pace how assets can be transferred around the world. One prime example are virtual currencies.

6) How do you perceive the issue of financial investigation? Would you be able to indicate what improvements you would propose within the financial investigation in your country, or the proposed/upcoming changes (meaning new laws, more police officers authorization, more education)? Alternatively, indicate anything that could improve the financial investigation.

Answer 6: As mentioned before, for Germany a national digital land register with good research functions would be one big improvement which is also a demand made by the European Union. Secondly new laws need to be implemented so financial data can be shared more easily among member states and other countries in the world. For example, the financial investigator discovers that the perpetrator moved a huge amount of money from his German bank account to a bank account in Spain. To get the transaction list of the account in Spain and further investigate the flow of the funds, the financial investigator has to submit a request to public prosecutors office to obtain the needed information in Spain. The public prosecutors office has to advance this request to the Spanish public prosecutors office from which it goes to the Spanish bank. The information has then to come back the same way which in practice takes up a long time. All the while the perpetrator can easily open up a bank account in Spain via his smartphone from his home in Germany in minutes.

Příloha č. 4 – Dotazníky vyplněné policisty ze zahraničí (vlastní překlad)

Bulharsko

1) Uveďte, kde jste zařazeni a zda se nějakým způsobem věnujete finančnímu šetření?

Odpověď 1: Jmenuji se Stefan Totev a pracuji jako vedoucí skupiny v oddělení "Loupeže" na kriminálním oddělení Metropolitního ředitelství ministerstva vnitra v Bulharské republice. Moje profesní zázemí zahrnuje pouze boj proti trestným činům proti majetku a bohužel nemohu sdílet praktické zkušenosti s finančním vyšetřováním.

2) Kdo u vás provádí finanční šetření? Je to samotný vyšetřovatel trestního spisu nebo využíváte specializované pracoviště?

Odpověď 2: Musím upozornit, že v Bulharsku je pojem "finanční šetření" trochu komplikovaný. To je způsobeno skutečností, že máme různé vládní agentury a odborníky, kteří dělají tento typ šetření, ale pokud mluvíme o finančních trestných činech a finančním šetření během případu, věc se má trochu jinak. Tentokrát je povinností vyšetřovatele a souvisejícího státního zastupitelství provést vyšetřování. Podle našeho trestního zákoníku má vyšetřovatel právo přidělit různé šetření příslušným finančním odborníkům a ti jsou povinni provést požadované šetření ve stanovených lhůtách. V Bulharsku se takto shromažďují legitimní důkazy.

3) Pokud provádí finanční šetření sám vyšetřovatel, jaké zdroje informací má k dispozici? Co může vyžádat a zjistit sám, co musí prostřednictvím státního zástupce či specialisty?

(v České republice má vyšetřovatel přístup do Evidencí obyvatel, Katastru nemovitostí, Obchodní a živnostenský rejstřík, Registr zbraní, přístup do České správy sociálního zabezpečení, Evidence vozidel, Plavidel, obecně vyžadujeme informace samostatně dle trestního řádu, ale například bankovní informace prostřednictvím státního zástupce)

Odpověď 3: Pokud jde o dostupné zdroje informací, musím říci, že legislativa v Bulharsku je dost podobná té v České republice. Vyšetřovatelé provádějící finanční vyšetřování mají přístup k široké škále informačních zdrojů, včetně těch, které jsou uvedeny výše. Existují však některé citlivé oblasti, jako jsou bankovní informace, kde musí být splněny specifické požadavky a orgán, který uděluje povolení k přístupu, je soud. Podle našeho trestního zákoníku a trestního řízení však požadujeme informace z téměř všech veřejných a soukromých zdrojů a ty jsou ze zákona povinny nám požadované informace poskytnout.

4) Jaké zákony upravují Finanční šetření? Máte přímo zákon na Finanční šetření?

(V České republice není finanční šetření přímo zmíněno v zákoně, ale je to upravené interním pokynem Policie)

Odpověď 4: Opět musím podotknout, že situace s naší legislativou je překvapivě podobná situaci v České republice. Finanční vyšetřování (jako trestný čin) není v zákoně přímo zmíněno, ale tento typ vyšetřování je vedeno stejně jako všechna ostatní vyšetřování, ale s využitím příslušných odborníků. Možná je nyní čas zmínit, že máme Ekonomické oddělení, které je jiné než trestní nebo bezpečnostní oddělení, a moji kolegové tam vedou finanční vyšetřování. V některých případech, kdy jsou trestné činy složitější a konkrétně uvedené v našem trestním zákoníku, je vyšetřování vedeno zvláštním vyšetřovatelem, který je smířícím soudcem stejně jako soudci a státní zástupci.

5) Jaké příčiny a faktory znesnadňující finanční šetření vnímáte?

(V ČR například časové prodlevy způsobené žádostmi zasílanými přes Státní zastupitelství, obtížné trasování virtuálních měn, anonymita v kyberprostoru, ale také nedostatečné vzdělávání policistů v kyberkriminalitě)

Odpověď 5: Podle mých skromných zkušeností a znalostí s finančním vyšetřováním se v Bulharsku potýkáme s určitými obtížemi při hledání správných odborníků / specialistů, kteří by byli přiděleni k provedení složitějších šetření. Těchto specialistů je málo a často jsou docela zaneprázdněni. Taktéž, častěji a častěji, jsou finanční trestné činy složité a vyžadují spoustu času, úsilí a znalostí.

Jak víte, svět se mění opravdu rychle a čelíme stále více různým přístupům k páchání finančních trestných činů. Výše jsou zmíněna některá související témata, jako je obtížné sledování virtuálních měn, anonymita v kyberprostoru a za sebe mohou ještě uvést offshore společnosti; peníze proudí z jedné společnosti do druhé, což způsobuje problémy s trasováním. Majitelé firem jsou často špatně vzdělaní lidé v nižší části společnosti, kteří ani nevědí o tom, pokud jde o mnoho společností, že nějaké "vlastní".

6) Jak u vás vnímáte problematiku finančního šetření? Byli byste schopni uvést, jaké zlepšení byste navrhovali v rámci finančního šetření ve své zemi, případně navrhované/připravované změny (myšleno nové zákony, oprávnění policisty)? Případně uveďte cokoliv dalšího, co by finanční šetření mohlo zlepšit.

Odpověď 6: Finanční šetření by bylo možné zlepšit v několika ohledech. Možná bude nutné odhlasovat a implementovat do naší práce samostatný zákon upravující pouze finanční zločiny. Potřebujeme existenci mechanismů, které dají vyšetřovatelům větší moc (samozřejmě regulované zákonem), jako je více způsobů, jak ovlivnit podezřelé a organizace zapojené do finanční trestné činnosti. Musíme myslet i na vzdělání a kompetence našich vyšetřovatelů. Finanční šetření je složitá a obtížná činnost, která vyžaduje určité specifické dovednosti a široké znalosti o daném tématu.

Potřebujeme také lepší spolupráci s odborníky/specialisty ze soukromého sektoru.

Je dobrý nápad nalézt způsob, jak vyšetřování provést v rozumném čase, protože v současnosti stále zabere spoustu času, často roky a roky.

Litva

1) Uved'te, kde jste zařazeni a zda se nějakým způsobem věnujete finančnímu šetření?

Odpověď 1: Litevský úřad kriminální policie (Criminal Intelligence Analyst).

2) Kdo u vás provádí finanční šetření? Je to samotný vyšetřovatel trestního spisu nebo využíváte specializované pracoviště?

Odpověď 2: Přípravné vyšetřování vede státní zástupce, přípravné vyšetřování týkající se finančních trestných činů v Litvě obvykle provádějí specializované útvary policie nebo Služba pro vyšetřování finanční kriminality (FNNT). Oba jsou podřízeny ministerstvu vnitra. Samotné odborné šetření může provádět FNNT nebo Forenzní expertní centrum. Policie takové možnosti nemá a spoléhá se na závěr specialisty získaný v přípravném řízení.

3) Pokud provádí finanční šetření sám vyšetřovatel, jaké zdroje informací má k dispozici? Co může vyžádat a zjistit sám, co musí prostřednictvím státního zástupce či specialisty?

(v České republice má vyšetřovatel přístup do Evidencí obyvatel, Katastru nemovitostí, Obchodní a živnostenský rejstřík, Registr zbraní, přístup do České správy sociálního zabezpečení, Evidence vozidel, Plavidel, obecně vyžadujeme informace samostatně dle trestního řádu, ale například bankovní informace prostřednictvím státního zástupce)

Odpověď 3: Přípravné řízení vede státní zástupce. Vyšetřovatel plní pokyny státního zástupce, plní úkoly a dotazy vůči různým institucím a provádí kroky přípravného řízení. Vyšetřovatel má přístup ke všem databázím, s výjimkou případů, kdy je vyžadován soudní příkaz nebo příkaz státního zástupce.

4) Jaké zákony upravují Finanční šetření? Máte přímo zákon na Finanční šetření?

(V České republice není finanční šetření přímo zmíněno v zákoně, ale je to upravené interním pokynem Policie)

Odpověď 4: Přípravné řízení probíhá v přísném souladu s normami a lhůtami trestního řádu (LR BPK), doporučeními a dalšími pokyny.

5) Jaké příčiny a faktory znesnadňující finanční šetření vnímáte?

(V ČR například časové prodlevy způsobené žádostmi zasílanými přes Státní zastupitelství, obtížné trasování virtuálních měn, anonymita v kyberprostoru, ale také nedostatečné vzdělávání policistů v kyberkriminalitě)

Odpověď 5: Velkým problémem jsou termíny a doba trvání finančního šetření specialisty - experty. V průměru trvá asi 1,5 - 2 roky, než se provede takové vyšetřování a obdrží závěr.

6) Jak u vás vnímáte problematiku finančního šetření? Byli byste schopni uvést, jaké zlepšení byste navrhovali v rámci finančního šetření ve své zemi, případně navrhované/připravované změny (myšleno nové zákony, oprávnění policisty)? Případně uveďte cokoliv dalšího, co by finanční šetření mohlo zlepšit.

Odpověď 6: Navrhoval bych digitalizaci a rozvoj informační databáze a odpovědnost firem vůči těmto informačním databázím. Vzdělávejte specializovaná oddělení a investujte do odborného vzdělávání.

Spolková republika Německo

1) Uved'te, kde jste zařazeni a zda se nějakým způsobem věnujete finančnímu šetření?

Odpověď 1: Jsem vrchní inspektor Státního úřadu kriminální policie / Úřadu CID v Bádensku-Württembersku, kde pracuji v oddělení pro finanční vyšetřování zaměřeném na praní špinavých peněz, vymáhání majetku a obecná finanční vyšetřování.

2) Kdo u vás provádí finanční šetření? Je to samotný vyšetřovatel trestního spisu nebo využíváte specializované pracoviště?

Odpověď 2: Ve spolkové zemi Bádensko-Württembersko provádějí finanční šetření nebo finanční vyšetřování speciálně vyškolení policisté, kteří jsou nápomocni vyšetřovatelům (vyšetřovatelům) trestní věci.

3) Pokud provádí finanční šetření sám vyšetřovatel, jaké zdroje informací má k dispozici? Co může vyžádat a zjistit sám, co musí prostřednictvím státního zástupce či specialisty?

(v České republice má vyšetřovatel přístup do Evidencí obyvatel, Katastru nemovitostí, Obchodní a živnostenský rejstřík, Registr zbraní, přístup do České správy sociálního zabezpečení, Evidence vozidel, Plavidel, obecně vyžadujeme informace samostatně dle trestního řádu, ale například bankovní informace prostřednictvím státního zástupce)

Odpověď 3: V Německu je to téměř stejné: Ke všem úředním záznamům nebo registrům má přístup sám finanční vyšetřovatel. Pro bankovní informace, např. transakční dokumenty atd., a pro shromažďování informací od některých soukromých společností zasílá státní zastupitelství žádost o informace. Pokud požadované informace nejsou citlivé, většina soukromých společností vyhoví "jednoduchým" žádostem policie.

V případě závažného trestného činu s hrozbou trestu nad 1 rok nebo jiných konkrétních trestných činů, například praní špinavých peněz, může daňový úřad sdělit finančnímu vyšetřovateli informace, které by mohly pomoci nebo být potřebné při vyšetřování.

4) Jaké zákony upravují Finanční šetření? Máte přímo zákon na Finanční šetření?

(V České republice není finanční šetření přímo zmíněno v zákoně, ale je to upravené interním pokynem Policie)

Odpověď 4: Finanční vyšetřování nebo šetření není upraveno vlastním zákonem nebo kodexem. Do každého zákona, který upravuje určitou oblast, například do registru bankovních účtů, je začleněna pasáž, která umožňuje policii nebo jiným orgánům, např. celním nebo zpravodajským orgánům, požadovat informace, které podléhají tomuto konkrétnímu zákonu. Německý trestní řád dále obsahuje obecné zmocnění státního zástupce a policie požadovat všechny potřebné informace k řádnému vyšetřování trestných činů. Kromě toho existují interní pokyny v několika policejních složkách v Německu, jak přistupovat k finančnímu šetření a jak je provádět.

5) Jaké příčiny a faktory znesnadňující finanční šetření vnímáte?

(V ČR například časové prodlevy způsobené žádostmi zasílanými přes Státní zastupitelství, obtížné trasování virtuálních měn, anonymita v kyberprostoru, ale také nedostatečné vzdělávání policistů v kyberkriminalitě)

Odpověď 5: V Německu je katastr nemovitostí organizován místně a není přístupný všem policistům v Německu. Například policista z Berlína nemá přístup do katastru nemovitostí ve svém sousedním spolkovém kraji Braniborsko nebo v mém státě Bádensko-Württembersko. To například ztěžuje zkoumání veškerého majetku, který zájmová osoba v Německu vlastní.

V současné době se stále méně finančních trestných činů nebo finančních zisků z trestných činů používá lokálně. Pachatelé se snaží skrýt a přesunout své finanční zisky po celém světě, což je stále snazší díky různým poskytovatelům finančních služeb a zákonům zaměřeným na zlepšení globálního finančního obchodu. Oprávnění a mezinárodní dohody pro státní zástupce a policejní síly k vyšetřování mimo jejich původní jurisdikci zoufale chybí. V praxi mezinárodní finanční vyšetřování trvá velmi dlouho a nemůže držet krok s tempem, jakým lze aktiva převádět po celém světě. Jedním z nejlepších příkladů jsou virtuální měny.

6) Jak u vás vnímáte problematiku finančního šetření? Byli byste schopni uvést, jaké zlepšení byste navrhovali v rámci finančního šetření ve své zemi, případně navrhované/připravované změny (myšleno nové zákony, oprávnění policisty)? Případně uveďte cokoli dalšího, co by finanční šetření mohlo zlepšit.

Odpověď 6: Jak již bylo zmíněno výše, pro Německo by národní digitální katastr nemovitostí s dobrými výzkumnými funkcemi představoval velké zlepšení, což je také požadavek Evropské unie. Za druhé, je třeba zavést nové zákony, aby bylo možné snadněji sdílet finanční údaje mezi členskými statistikami a dalšími zeměmi světa. Například finanční vyšetřovatel zjistí, že pachatel přesunul obrovské množství peněz ze svého německého bankovního účtu na bankovní účet ve Španělsku. Chcete-li získat seznam transakcí účtu ve Španělsku a dále prošetřit tok finančních prostředků, musí finanční vyšetřovatel předložit žádost státnímu zastupitelství o získání potřebných informací ve Španělsku. Státní zastupitelství musí tuto žádost předat španělskému státnímu zastupitelství, ze kterého jde do španělské banky. Informace se pak musí vrátit stejným způsobem, který v praxi trvá dlouho. Po celou dobu si však může pachatel snadno otevřít bankovní účet ve Španělsku prostřednictvím svého smartphonu ze svého domova v Německu během několika minut.